

ANDERS ALLARDT

EN LIVSUPPGIFT

BORGÅ
HOLGER SCHILDTS FÖRLAG

ANDERS ALLARÖ

EN LIVSUPPGIFT

EN LIVSUPPGIFT

1905
H. & W. B. H. H. H.

ANDERS ALLARDT

EN LIVSUPPGIFT

BORGÅ 1915
HOLGER SCHILDTS FÖRLAG

ANDERS ALLARDT

EN LIVSUPPGIFT

HELSINGFORS 1915

J. SIMELII ARVINGARS BOKTRYCKERIAKTIEBOLAG.

EN JÄRNVÄGSRESA.

Det var en dag i april med äkta aprilväder. På morgonen hade det varit ett strålalande solsken; så hade det plötsligt mulnat och nu än singlar, än virvlade stora, våta snöflingor i yster lek och svepte över marken sitt glänsande, vita täcke. Tåget österifrån rusade under starka klämtningar in på järnvägsstationen och bland de många, som myllrade fram ur kupéerna, klev genom snöyran en lång, litet bleklad ung man med resväska i handen. Han följde dock ej de övriga, som strävade fram till stationens väntsalar, han skyndade tvärtom över till det tåg, som längs privatbanan i sakta mak skulle forsla gods och passage-rare ned till småstaden. I andra klassens

kupé sutto redan några damer och herrar i väntan på tågets avgång. De hade påtagligen varit på lustresa till huvudstaden och tagit så pass mycket gott reshumör med, att det hann till även för återfärden. Också tycktes det korta, men våldsamt häftiga aprilryvädret bidragit till att höja deras stämning.

Goddag, Dannbäck! Jasså, häradshövdingen ä också ute i apriilyran!

Student tillsvidare, svarade vår unge man, i det han artigt besvarade konsul Albert Ankarstrands — i vardagslag Abbas Ankarstrands — hälsning, och därpå i en om möjligt än djupare bugning hälsade på konsulinna. Abbas Ankarstrands gällde för stadens om icke mest representativa, så likväl mest gästfria familj. Särskilt satte konsuln en ära i att i sitt hem kunna mottaga varje mera betydande främling, som anlände till orten. Abbas hade börjat med att upphöja unga Dannbäck till rang och värdighet av häradshövding och fortsatte vid presentationen att adla omgivningen: doktor Back-

ström, vår orts mest framstående dentist, doktor Åberg, vår orts mest framstående veterinär, magister Isak Alexius Högström, vår orts största politiker o. s. v. Unga Dannbäck senterade mycket väl värdet av de eloger, som i så rundligt mått slösades på de personer han presenterades för; småstaden ägde ju blott en dentist och en veterinär. Han bugade sig emellertid för envar med det allvar och det mått av vördnadsbetygelse, som det enligt hans mening tillkom en ung man att visa äldre personer.

Han anvisades att taga plats bredvid konsuln och hade just satt sig, då dörren öppnades och fröken Vera Edelstam, en halv-syster till konsulinnan, uppenbarade sig överhöljad av snö, men rosig och grann, en strålande vinterdrottning.

Nå, du hittade väl paketet? sporde konsulinnan.

Ju, ju, svarade fröken Vera med lätt rysk brytning.

Slå snön av dig! Aj, aj, sto-o-ra slarval!

Våtta råtta! sade konsuln, skämtande med sin unga svägerska och hennes bristfälliga svenska. Fröken Vera skrattade och strålade. Hon var ju medveten om att hon spred ljus och liv och glädje omkring sig.

Förtjusningen var allmän.

Tåget satte sig emellertid i gång, sakta och långsamt. Det gemensamma samtalet avbröts, och man pratade sofflagsvis eller försjönk i sina egna tankar och drömmar.

Abbas Ankarstrand, som för tillfället var upplagd för prat och skämt, vände sig till sin hustru och mera skrek än talade:

Vet du, att du framför dig har ett ungt snille? 40 röster i studentexamen! 40 röster, förstår du — något nie dagewesenes.

Verkligen! Är det möjligt? sade konsullinnan med alla tecken till djup förvåning, men med ett stilla leende i hjärtat. Inledningen var bra. Hennes Abbas kunde vara lika rolig, då han maskerade sin spydighet, som han var horribel, då han lät sina kvickheter spela oförblommerat. Detta hände

lyckligtvis endast, då han hade en florshuva eller fann anledning att spela drucken.

För all del, avbröt Dannbäck. Aldrig har jag hört, att rösterna i en studentexamen ha något att göra med snilleegenskaperna.

Ett kvickt huvud, ett sällsamt kvickt huvud i varje fall, återtog konsuln med en uppsyn som hölle han på att djupt begrunda detta sakförhållande.

För all del! upprepade den unge mannen och sökte halvt förlägen ett svar, som han icke fann. I all sin hjälplöshet visade han tydligt nog, att han helst undvek att tala om sina framgångar i examensväg.

Konsulinnan fann hans okonstlade anspråkslöshet sympatisk på samma gång hon tilltalades av hans goda barnaögon. Detta hindrade icke att hon fortfarande satt med leendet i hjärtat.

Nå, är det inte synd att gräva ned ett så stort pund? Jag menar att bli jordbrukare, hjälpte hon till.

Jag är herrskapets nabo — på landet —

blott tillfälligtvis. Det är mycket sannolikt, att jag bleve en skäligen klen jordbrukare, svarade Dannbäck leende.

Hur så? sporde konsuln.

Nåja, det är nu så, sade den unge mannen, i det ett drag av betänksamt allvar lade sig över hans ansikte.

Det är väl bara anspråkslöshet? sporde Abbas.

Tyvänn är det inte så. Jag äger inte de nödiga sammanhållande egenskaperna.

Åh, sådant kommer med åren.

Och så kan jag inte bli någo arg, tillade den unge mannen med ett eftertryck, som nogsamt visade, var skon klämde.

Konsulns blickar gled med ett leende över mot damerna. Dannbäck's svar syntes honom så genuint godmodigt, som härstammade det raka vägen från bondlandet i den svenska delen av östra Nyland.

Äro edra föräldrar hemma från Nyland?

Ja, hans far hade flyttat som byggmästare till Viborg. Senare hade han på grund

av en borgensförbindelse blivit tvungen att övertaga en egendom i Viborgs socken och där hade unga Dannbäck under gossåren insupit håg och sinne för landets modernäring.

Jasså, Er far är således possessionat?

Mina föräldrar äro avlidna, svarade Dannbäck, i det en sky av vemod drog över hans ansikte. Den unge mannen hade till en början haft en känsla av att det låg något bakom konsulns visserligen alldagliga och bland de stilla i landena helt vanliga frågor, men under intryck av barndomsminnena gick han helt upp i sin roll som svarande och redogjorde utförligt för egendomens försäljning m. m.

Jasså, Ni är sålunda egentligen nylänning och ändå har Ni gått genom finskt lyceum?

Dannbäck rodnade lätt och svarade liksom för att urskulda sin far: Meningen var nog att komma in vid svenska lyceet, men jag blev underkänd vid inträdesförhöret och

farsgubben blev illtyckt och förde mig omedelbart över till det finska.

Och därmed var skadan skedd?

Ja, därmed var skadan skedd, svarade unga Dannbäck, i det han log halvt förläget.

Och nu fullföljer Ni här i Er fars hembygd en mission?

En mission?

Med en mycket road min betraktade konsuln honom, i det han sade: Det påstås att Ni ämnar parcellera bland finsktalande för att — —

Det är mer än vad jag vet.

Såå! svarade konsuln med samma högst roade min. Är inte Kansallispankki Ert ekonomiska stöd?

Till en del, ja. Men inte har jag förbundit mig till något.

Dannbäck kände själv, att de svar han givit icke voro fullt tillfredsställande. Ingen rök utan eld, och ryktet att han skulle parcellera Ånäs bland finsktalande hade icke

varit alldeles utan grund. Vistelsen i Nyland och det dagliga umgänget med svensk befolkning hade emellertid utövat ett starkt inflytande på honom. Blodsförvantskapen hade allt mer tagit ut sin rätt. Väl hade han redan under lyceitiden funnit, att han icke i samma mån som kamraterna kunde hänföras av finskhetsidealen. Ofta hade han dragit sig undan i korridoren eller i serveringsrummet, då de eldande talen ljödo i konventsalen. Mitä niistä pitkistä puheista hade han svarat de undrande vännerna, och dessa hade skrattande och halvt beundrande godtagit svaret som ett vittnesbörd om hans absoluta uppgående i de rent vetenskapliga intressena. Men det var dock icke utan smärta han under senare tid varsnat, att han med all makt drogs till det svenska i landet. Vad skulle hans kamrater tänka och säga? Utan tvivel skulle de betrakta hans förändrade ståndpunkt i språkfrågan som ett avfall, ett förräderi. Och det var som en mörk sky dragit över de kära, solskens-

höljda barndoms- och ungdomsminnena. Ehuru eljes nog så öppen, iakttog han därför i denna fråga en för honom högst ovanlig förbehållsamhet, och allra minst var han böjd att bikta sig för konsul Ankarstrand. Han kände sig emellertid besvärad och såg alls icke intelligent ut för tillfället. Abbas Ankarstrand, som blott såg de växlande skiftningarna i ansiktets minspel, men icke anade vad som rörde sig på djupet, blev allt mera road av att fortsätta den kostliga examen han påbörjat.

Men hur kom Ni då att inlåta Er på denna parcelleringsaffär? tog han vid på nytt.

Jag hade lust att visa, att problemet i verkligheten kan lösas.

Jasså! Frågan har för Er sålunda blott ett teoretiskt-filantropiskt intresse! svarade konsulen skrattande.

Naturligtvis har jag även tänkt, att egendomshandeln skulle lämna någon behållning.

Nå, nu börjar jag förstå, svarade konsuln. Uppriktigt sagt tror jag inte mycket på den s. k. oegennyttan bland de stackars människobarnen.

Tåget hade saktat farten och igen stannat vid en haltpunkt. Magister Isak Alexius Högström, „ortens största politiker“, hörde, att torparfrågan dryftades, steg upp och kom fram till Ankarstrand. Då han fann, att hans bredryggade person omöjligt kunde få rum att sitta, stannade han stödd mot soffan och utlade i vältaliga ord frågans betydelse för vårt land, och särskilt för den svenska befolkningen i Nyland. Konsul Ankarstrand tycktes plötsligt ha förlorat allt intresse för ämnet. Han erinrade sig därjämte, att han vakat väl länge den senaste natten i huvudstaden. Hans rödhylta, nyss så livfulla drag fingo ett pinat, slappt uttryck, och han gäspade så att stora tårar tillrade utför kinderna. Dannbäck iakttog med förvåning den snabba omskiftningen och trodde den låtsad — han hade hört kon-

suln omtalas som en man med stor skådespelartalang. Men så varnade han ett par mörkådriga, i gredelint skiftande strimmor i det stora, icke vackra, men kultiverade anletet och förstod, att tröttheten icke enbart var spelad. Själv var han för tillfället helt belåten med att i all stillhet få sitta och iakttaga.

Magister Högström, som var österbottning, uppdrog i målande ord en parallell mellan Nylands genom seklers feodaltunga och godsägarförtryck alltför tam vordna svenska befolkning och Österbottens fria, stolta, självmedvetna bondestam. Härifrån var steget icke långt till lovtalet över österbottningar i allmänhet, ett lovtal av det storståtliga slag, som vi väl alla hört någon gång, då en ungdomlig österbottning av en eller annan anledning känt ett trängande behov att lätta sitt överfyllda hjärta eller råkat i extas över alla de betydande män, kända och okända, som utgått från Österbotten.

Dannbäck satt i stilla undran. Konsulin-

nan gav sin syster en talande blick. Hennes Abbas satt liksom försjunken i egna tankar, och Högström skanderade värmd av sitt ämne i djupa brösttoner. Plötsligt riktade Abbas sina blickar upp mot kupétaket och utbrast: Gud vare tack och lov, att jag inte är född österbottning!

Konsulinnans ögon logo, Dannbäck log och fröken Vera lät höra ett klingande, muntert skratt. Isak Alexius Högström såg ut som hade han fått snus i ögonen, men Abbas Ankarstrand ändrade icke en min. Lugnt tog han fram Huvudstadsbladet, slog ut tidningen i dess fulla bredd och gömde sig bakom den fördjupad i läsning. Misslynt drog sig Isak Alexius Högström tillbaka till sin plats.

En posör är Abbas med sin stora mage och sina hjulande ben, puttrade han, och hans misstämning fick ny näring, då han i de medresandes blickar läste ett stilla förståelsefullt smålöje. Det är penningarna, det är penningarna! Och rotande i det för-

gångna sökte han få fram som skådebröd alla de oförrätter, vilka Abbas under årens lopp tillfogat honom. Men hur det var, trädde på samma gång Abbas hjälpsamhet och mången angenäm samvaro fram ur minnenas gömmor. Hans sinne blev lättare och han sade sig, att man dock fick lov att ha lite överseende med posören. Abbas var dock Abbas.

Konsulinnan böjde sig fram emot sin äkta hälft och viskade: Nej, men Abbas, hur kan du!

Nå, du vet ju själv bäst, huru omöjlig och ledsam han är — han duger ju inte ens till driftkucku, svarade konsuln och stängde å nyo av sig bakom tidningen.

Men då han lät högra sidan av tidningen klappa mot Dannbäcks tinning, reste sig denne, tog fram sin cigarrettask liksom för att dölja för damerna att hans uppbrott till rökkupén i själva verket var en flykt.

Men fröken Vera, som mycket väl kände sin svågers hänsynslösa nonchalans gent-

emot personer, som han av en eller annan anledning icke till fullo betraktade som jämlikar, skyndade att nedlyfta sin hattask från soffan och sade med sin melodiska röst och sitt mest älskvärda leende:

Var gud, herr Dannbjeck — hier e-er nok plats!

De unga kommo genast i ett helt otvunget samtal. Konsuln sov bakom sin tidning. Konsulinnan långeleddes — hade hon helst haft sitt handarbete med! Hon flyttade sig litet närmare för att kunna följa med de ungas samtal, men tåget skakade, skvätte och skallrade, så att hon blott kunde uppfatta ett och annat ord. Nu spatsera de på Nevski — nu lustvandrade de i Eremitagets salar — nu besöka de Isasskaja Sobor — se så, nu betrakta de Imatra i månskenet hih, hih! hi! — nu åka de på rackarkärra längs Punkaharju ås — härliga vyer — ja, det är då visst och sant, det.

Tåget stannade igen vid en haltpunkt, och de ungas livliga samtal upphörde,

Si nu stuår de-et igen; de-et e-er alldjeles som åkte man i ett spåravn, sade fröken Vera skrattande.

Spåravn är nog den rätta benämningen, jakade Dannbäck.

Det är mycket välvilligt, menade konsullinnan, att förlikna det här — det ledsammaste bland ledsamma bantåg — vid en spåravn. Det kryper ju så långsamt framåt, att det riktigt kliar i fingerspetsarna. Och sådant väsen det för! Och sen står det vid varje haltpunkt som tänkte det aldrig fara vidare. Lång tid tager det i anspråk efter tidtabellen; men alltid kommer det ändå försenat fram.

Nå, men när man betänker, hur det vore att ta sig fram i ur och skur på fädrens enkla vis, så —

Herr Dannbäck blir bestämt professor, avbröt honom konsuln, som vaknat och låtit tidningen falla ned i knät. Inte ska en det praktiska livets man se tillbaka på hur

det varit förut. Han ska se framåt. Detta är detta; men så ska det inte förbli.

Och så gick en mördande kritik lös över tågordning och tidtabell och över bolaget och dess uraktlåtenhetssynder.

För att göra tågresan mera dräglig, tog fröken Vera fram en påse äppel och bjöd omkring.

Dannbäck blev en lång stund sittande med sitt äpple i handen liksom hade han tänkt bevara det som ett kärt minne av en angenäm färd, angenäm framför allt genom den nya bekantskap han stiftat. Men då han såg konsulns blickar vila på sig, tyckte han sig läsa just dessa tankar i det smålöje, som spelade kring dennes läppar.

Med mig skämtar man inte, tänkte Dannbäck, förde äpplet till munnen och bet manhaftigt i dess saftiga kött.

Kvinnan gav mannen äpplet och han åt, sade konsuln med djupt allvarlig stämma.

Dannbäck såg upp på fröken Vera. Deras blickar möttes och hon slog till ett

smittsamt klingande skratt, som verkade förlösande även på honom.

Tåget satte sig igen i gång och i en helt angenäm sinnesstämning åkte man omsider med god fart in till småstaden.

Änden kröner verket, tänker visst tågpersonalen, sade konsuln, och så brassar man på allt vad ångpannan tål. Det är som på gästgivar skjuts; man åker allt vad tygen hålla för att göra en briljant slutspurt vid framkomsten till följande gästgiveri — hur sömnig och släpig än färden i övrigt varit.

Så var man då äntligen framme. Konsuln räckte, liksom i förbifarten, fram handen att tryckas av Dannbäck, medan han själv såg bort och begynte jämka sig mot dörren. Även konsulinnan sade farväl med en nådig, lätt böjning på huvudet; också hon tycktes ha glömt, att de voro „nabor på landet“, att Anäs gränsade till deras egendom, till Storgård. Dannbäck tackade för angenämt resällskap, och fröken Vera

lät för ett ögonblick sina mörka vackra ögon stråla emot honom.

Hemkommen vände sig konsulinnan till sin yngre syster och sade: Hör du, lilla kisse, du får allt vara försiktig med den där Dannbäck; eljes få vi här en ny sommar-Rosqvist.

Jinte tenker jak mjuntra upp honom, jinte.

Jag vill inte heller säga det; men kom i håg magister Rosqvist; den stackaren blev ju lite kollrig och lär kollra lite än i dag som är. Och Dannbäck, fruktar jag, är av samma lösa virke; åtminstone lika naiv och oerfaren. Backfischer är nog tillsvidare det lämpligaste umgänge för honom.

De-et e-er ju sund om Rosqvist, men jag fersekrer — —

Ja, ja, tag dig i akt!

Naturlich!

Och du trängtar nog ändå till kejsarstaden, där krasavitsan* redan antecknats som en

*krasavitsan = skönheten, smeknamn från hennes elevtid vid Smolna institut.

ny uppgående stjärna i den högsta societeten.

Fröken Vera svarade ej härfpå. Men med ett stilla leende tänkte hon på reskamraten. Det var en helt angenäm bekantskap. Han var nog icke blott ett kvickt huvud, såsom hennes svåger uttryckte sig. Han hade nog innerst inne goda egenskaper, som då och då kunde glimra till likt ädelstenar och sprida sitt skimmer över hans välvilliga anlete.

TORPARUPPSÄGNINGEN.

Det var några veckor senare. Dannbäck hade på förmiddagen varit nere åt sjösidan för att utstaka ett par villaområden. Det började lida mot middag, och hans mage hade här ute på Ånäs blivit en god och omutlig tidmätare, som med mycken precision tillkännagav måltidstimmens annalkande. Han tog en genväg hem genom skogen, kom med raska steg fram till den s. k. Ånäsåkern, där gårdens arbetare voro upptagna med förberedelserna för vårsådden. För tillfället gick arbetet mer än lamt. Man stod och pratade två och två eller ock hängde man lutad mot plogen. Dannbäck tog fram klockan; det var några minuter kvar till middagstimmen, som de tydligen väntade på med otålighet.

Han tyckte sig så väl förstå dem — arbetsdagen var ju lång nog. Om de nämligen ärligt arbetade sin dag. Han drog sig tillbaka, ty han visste, att hans ankomst skulle verka som ett piskrapp på männen. Av Rehellinen — fogden — tycktes de ej låta störa sig mer än stora råttor låtsas om katten, som försiktigt går omkring dem. Trädde han fram, skulle Rehellinen hojta till, men detta hojtande var honom i hög grad obehagligt. Icke heller ville han, att de skulle tro, att han försökte smyga sig över dem bakifrån som sparvhöken över småfågel. Han hade emellertid icke hunnit taga många steg tillbaka inåt skogen, då plötsligt ett burrutt! ljud i hans öron och en karl sprang upp med en fart som ett uppspåret villebråd. Det var en av gårdens drängar, som smugit sig undan och utsträckt i solskenet hållit en liten siesta före middagen. Det är svårt att säga, vilkendera som såg mera förlägen ut — husbonden eller tjänaren. Drängen fann sig emellertid först och sade halvt för-

läget, halvt godmodigt: Kas perhana, kun patruuna just rookasi tulla! Han gav därpå en fantastisk förklaring, som Dannbäck åhörde med bortvänt ansikte, varpå han följde drängen i spåren ned till åkern. Naturligtvis hojtade Rehellinen till — och det upprepat, naturligtvis stucko männen plogbillarna i jorden, ryckte i tömmarna och smackade åt sina hästar.

Kok välling, stek strömming! Kok välling, stek strömming! Ljöd herrgårdsklockan såsom den i årtionden ljudit i de äldre människans öron. Torparna voro ännu svensk-talande, medan drängarna voro finnar från inlandet.

Ke-el-lo soi-i-i! skrek fogden liksom hans godkännande behövts för att gårdsklockans budskap skulle ha laggiltig kraft. I samma ögonblick signalen från gården ljöd, hade emellertid arbetet avstannat nästan automatiskt, och envar skyndade till sin torftiga måltid, torparen till sin påse, drängen upp till gårdens kök.

Dannbäck var helt allvarsam. Ordningen på gården var nog icke den bästa. Och han undrade, om det icke var tid att gripa in med större viljekraft för att avhjälpa ett och annat missförhållande. Eller skulle han låta det fortgå som det tydligen redan gått i många år? Han hade ju ärvt så ett som annat av sed och osed med inköpet av gården. Vartill tjänade det väl att bråka? sade han sig. Bestal man honom på lite arbete, så inte steg det till värst höga belopp. Hans husbondetid blev väl icke så lång. Det gällde blott att raska på med parcelleringen. I varje fall hade man en viss respekt för honom som husbonde och utan tvivel vunne han ej stort mera genom att brumma.

Han var redan vid sitt vanliga, goda humör, då han kom hem. Men det stod väl skrivet i stjärnorna, att han denna dag skulle få anledning att engång till taga under omprövning frågan om husbondens ställning till sina underhavande.

Husföreståndarinnan, en ståtlig kvinna med

ett behagligt sätt att föra sig, var i dag helt uppbragt. Hon brukade visserligen under måltiderna stanna i matsalen och taga sig en pratstund med sin unga husbonde, som hon omfattade med tillgifvenhet, blandad med ett stänk av vördnad. Men i dag inledde hon samtalet i smått irriterad ton omedelbart, då hon kom in för att duka matbordet.

Vill int patron vara ko, sade hon, o pe Sallinen komma o skratta i da i rekorden?

Jasså, kratta i trädgården! Varför ber inte Amalia själv honom?

Ja, varför inte? Och nu följde en lång litania över stalldrängen. Förr i tiden hade det ju varit arbete i stallet, då gården höll sig med paradhästar. Då hade han ju ofta fått skjutsa herrskapet och sänts i olika ärenden. Men fastän arbetsmängden ansenligt minskats, fick inte ens fogden honom ut ur stallet och selkammaren, huru brått det än var på åker och äng.

Nå, vad gör han då?

Ja, va kör hon? Jo, hon står para o sikar genom ringan bakom stallstörn.

Nå, va kika han efter?

Vete Kot! Sallinen ä ju socialist; kanske sikar hon etter, om te i socialist-paratise finns nåkon så bra plats, som hon ny har, när hon tjänar porvarena. Men kommer man o ska ha hjälp, to ringer hon undan i silakammarn o tär har hon allti arbete.

Dannbäck lovade att tala med Sallinen. Men därmed var icke allt avhjälpt. Husföreståndarinnan hade hela året i tysthet gått och burit på allt vad hon sett och erfarit på gården, och då hon nu engång tagit bladet från munnen, strömmade anklagande ord, ofta starkt pepprade, med våldsamt fart över hennes läppar.

Ingenting fanns att ta till mera som förr. Allt tog i förtid slut. Så hade de fårkött kvar blott till en stuvning, medan gårdens fårslakt förr hunnit till året runt från allhelgonadag till allhelgonadag.

Dannbäck såg helt förvånad upp; det var ju självanklagelse; den inre hushållningen hade hon ju själv om hand.

Hon anade hans tankegång och tillade: Ja, kattfåren va i höstas så små o tåliga.

Jasså, skattfåren va små och dåliga.

Ja, si, te ä nu så, te ena me te andra, när foten på kården int ä som en fote ska vara.

Och så gick det ut över fogden. Det var visst nog i en stund av präktigt skämtlynne han tagit sig namnet Rehellinen, ty inte förtjänade han det, minsann. För egen fördel tillbakasatte han gårdens intressen och uppammade alla dåliga instinkter hos underhavandena. Undermåliga gärder erlades eller alls inga. Alla arbeten voro eftersatta. Det var ingen ordning med dagsverkena till gården, ifall Dannbäck själv var borta. Vibelius Leanderson hade sedan nyåret knappt gjort sju ordentliga dagsverken. Han söp och trakterade fogden, så att denne var drucken mest varje söndagsafton. En

halvvuxen gosse gjorde då och då ett dagsverke, som var dagsverke mera till namnet än till gagnet. Och flere av de andra torparna följde lätt Vibelius Leandersons föredöme.

Jag ska nog ställa om allt det där, avbröt henne Dannbäck helt plötsligt. Men hur är det? Kan Amalia anskaffa ett dusin kaffekoppar? Jag ämnar bjuda torparna på kaffe i dag.

Hushållsföreståndarinnan bet sig i läppen och rodnade. Att bjuda torparna på kaffe just nu efter allt vad han fått höra, det var ändock mer än hon väntat. Nog kände hon sin svaghet och visste, att hon fann stort nöje i att prata och även i att skvallra lite. Denna gång hade hon dock varit i sin fulla rätt. Hon visste ju med sig, att hon ej sagt något annat, än vad som var i gårdens intresse.

Dannbäck anade hennes tankegång och lät henne veta, att han redan tidigare samma dag genom fogden låtit sammankalla landbönder och torpare till ett möte på gården.

Då han tillika prisade hennes kokkonst och åt tre tallrikar nålsoppa — såsom ordet ljud i hennes mun — lyste hon upp igen och beredde sig att med glatt sinne mottaga gårdens frälse.

Klockan hade nyss slagit sex. Dagens och veckans arbeten voro nedlagda. Det var en härlig vårdag, och en frisk sydväst hade tidigare på dagen brusat fram genom trädens kronor. Mot kvällsidan hade vinden mojnät av, och med helgens annalkande lade sig en stilla högtidsstämning över gården och dess omnejd. De kupolformiga, gamla lindarna, som omgävo gården, stodo i helgdagsstillhet. De vitstammiga, höga björkarna — sällsamt vackra i sin skära vårgrönska — reste sig över backens krön mot himlen i den rena, klara vårluften. Fågelsången hade tystnat. Blott en outtröttlig bofink sjöng för hundraelvte gången sin enkla, käcka visa, varpå en lövsångare svarade på samma melodi. De tvenne fågelarterna trivas ju så väl i samma lundar.

Och det verkar nästan som lövsångaren lånat sina toner av bofinken, men gett dem en konstnärligare utformning på samma gång den föredrager dem mjukare och mindre anspråksfullt.

Gårdens landbönder och torpare hade småningom samlats. Högtidliga och allvarliga stodo de i grupper i närheten av kökstrappan. Om icke den pratsamme Pellas-värden varit med, hade man kunnat tro dem vara församlade till begravning.

Köksdörren öppnades. Någon kom gående i köksfarstun, en lång, mörk korridor med köket och ladugårdsflickornas rum till vänster och till höger salongen, där fordom allt vad omnejden haft av finhet och förnämhet samlats till fester och assembléer. Fram ur farstuns halvdunkel trädde hushållsföreståndarinnans resliga gestalt. Hon hälsade glatt och vänligt. Patron hade bett dem stiga in.

Vi ä int alla församlade ännu, svarade

Labbas, en rödhylt medelålders man med fjällande nässpets.

Va kan patron nu riktigt ha för ärende? sporde Pellas.

Ja, det kunde hon inte veta.

Stor hast har Amalia i da, fast de ä lördagsafton, sade gamle Elias Nybro.

Nåja, hon skulle till bastun och tvätta „rumpor“.

Jasså, till baston o tvett strompor, svarade på sin nyländska munart den fromme Elias Nybro.

Någo allvarsamt ä de i da, eftersom Amalia ä så tystlåten, menade Bronstu.

Tydligen. Int ha patron för ro skull sprungi de sista veckorna med sina lantmätarstickor, svarade Jofs. Men vi lär få lösa in torpen, efter va fogden tror sej veta. Förut hette de ju, att gården sku parcelleras åt finnar.

Ja, den som nu kan lösa in sitt torp, menade Pellas.

Int ä vi väl så galna, att vi löser in våra

egna åkrar och ägor, sade Nystu, som var socialist.

Ja, svarade de andra med ett småleende.

Si, att int Vibelius Leanderson ä mera precis i da, sade igen Jofs.

Nå, han ligger väl igen förankrad; han är ju sällan nykter numera.

Nej, no så ja honom ännu på förmiddagen, svarade Pellas. O han ä no bra att ha med. Han har genier, Vibelius Leanderson.

Slutligen kom den efterlängtrade.

Vibelius Leanderson var en undersätsig, starkt byggd man på 50 år, med ett stort, nervöst ansikte, monumental näsa och skärpa i blicken. Hela hans företeelse gav intryck av stor självsäkerhet. Han tog genast ledningen. Männen gingo icke in genom den långa halvmörka korridoren till köket, utan tågade med Vibelius Leanderson i spetsen „stora vägen„ uppför den på pilastrar vilande „stora trappan„ och stego så, liksom glömska av äldre tiders

sed, in i matsalen — stillsamt och sävligt. Socialisten Nystu tyckte sig uppleva ett historiskt ögonblick.

Vibelius Leanderson steg fram och hälsade på sin husbonde. De övriga följde det givna exemplet. Fogden Rehellinen gav man en nådig nick blott.

Enkelt och flärdfritt, dock icke utan att en viss rörelse vibrerade i orden, lät Dannbäck sina underhavande veta, att de voro uppsagda från sina landbogods och torp. Torparna riktade sina blickar fulla av stundens allvar på sin husbonde, men sade ej något på en god stund.

Jaså, man ska slängas nu, sade slutligen Nystu, man ska slängas nu med hustru och barn ut på landsvägen. Ä de de som ä meningen?

Dannbäck förklarade, att det ingalunda var meningen. Tvärtom såg han gärna, att de skulle bli riktigt rotfasta på den jord de och deras fäder odlat. Men torpen måste lösas in. Han rullade upp på salsbordet

den stora, av honom själv uppgjorda kartan med de avrösta blivande nyhemmanen och parcellerna. Då torpens åkrar i regeln lågo omedelbart invid bostadsplatserna, hade han bibehållit dem sådana de voro och beräknat försäljningspriset efter 300 å 400 mark per hektar. Ängsmarkerna, som legat spridda i olika skiften, hade han däremot uppdelat så, att varje lägenhet fick sin ängslapp i ett sammanhang. För varje självägande lägenhet hade han avröst 8 till 12 hektarer husbehovsskog efter 50 å 60 mark per hektar, medan skogen värderats särskilt av fackman och införts i köpekontraktet. Intet pris hade åsatts lägenheternas byggnader. Alla utgifter med köpebrevens kartering, lagfart m. m. övertog han själv.

Dannbäck utpekade så på kartan vars och ens blivande lägenhet med åker, äng och skogsmark. Teckningen å kartan förstodo de sig väl icke mycket på, men redogörelsen gav var och en en mycket klar bild av hans blivande lägenhet.

Men totalpriset — ja, där dolde sig själva stötestenen — totalpriset på lägenheterna steg från 4,000 mk för ett litet fiskartorp ända upp till 15,000 mk för Bronstu lägenhet.

Int kan ja skylla att köpeskillingen för lägenheterna efter nutida jordevärde ä alltför hög, men i alla fulla fall ä de omöjligt för oss fattiga torpare att inlösa dem, sade Vibelius Leanderson med den säkerhet, som var så utmärkande för honom.

De ä de visst de! Omöjligt ä de! Varifrån sku vi ta di pengarna? ljöd som ett allmänt instämmande mummel överallt i salen.

Dannbäck förklarade för dem stillsamt och lugnt, varifrån de skulle få medel. Från sparbanken i närmaste stad, från hypoteksföreningen eller någon annan penninginrättning, som fann det med sin fördel förenligt att giva lån åt dugligt och pålitligt folk.

I alla fulla fall ä de omöjligt, försäkrade Vibelius Leanderson. Även om vi sku få

opp lån, kunde vi inte gå i land med den årliga räntesatsen o därtill med skatten till stat o kommun.

De årliga utgifterna skulle nog ej bli större än om era dagsverken och naturaprestationer förvandlades i penningeskatt.

Vi sku i alla fulla fall int heller gå i land med penningeskatten, förklarade Vibelius Leanderson. Med dagsverken o andra gärder går de nu ändå, hur de går.

Dannbäck kunde ej avhålla sig från ett leende vid tanken på Vibelius Leandersons dagsverken. Men han blev plötsligt helt allvarsam, då han hörde meningsyttringarna omkring sig. Man drog sig för att ta till ordet en och en; men i skilda grupper var man icke rädd för att uttala sig, och det i rätt ampra ordalag.

No ä de underliga tider vi lever i, menade den gudfruktige Elias Nybro. Herrn köper egendomen på skuld och torparen sitt torp. När ska sedan alla dessa skulder betalas? Jo, när kyrkklockorna går.

Int lämnar ja torpe mitt, no ska länsman o hans poliser få leda ut mej därifrån, förklarade den röde Nystu.

Den blåögde och rödhylte, men något enkle Elias Nybro tog å nyo till ordet. Han tyckte att det hela var något förfärligt och välsignade sig dels av gammal vana dels emedan han var i hög grad upprörd i sitt sinne.

Vi ä sålunda uppsagda från våra torp? sporde han vänd till Dannbäck med en uppsyn, som tydligt angav, att han ännu icke fullt kunde fatta eller tro på att det steg hans husbonde tagit var oåterkalleligt.

Ja, lagligen uppsagda, svarade Dannbäck.

Genom den tystnad, som plötsligt uppstått, skar igen Vibelius Leandersons skarpa stämma: Nog ä de i alla fulla fall underligt.

Vari består det underliga, om jag får fråga? sporde Dannbäck.

Nog ä de i alla fulla fall underligt, återtog Vibelius Leanderson med samma säkerhet och liksom fortsättande sin tidigare

tankegång. Ja ä född på torpe o har i alla fulla fall nedlagt mina bästa krafter där, o nu ska ja ske ut, när ja ä gammal o bäst sku behöva de. Likadant ä de mä Elias Nybro o Pellas o flere andra. Nog ä de i alla fulla fall underligt, o int ä de rätt heller.

Det är väl i alla fall min egendom, och rättsgrunderna är det därför ingen anledning att tala om. Men det måste jag säga, att jag velat ge er mer än vad rätt är. Jag har velat omlägga den ekonomiska bas, på vilken ni står, och visa er vägen till oberoende, ja om möjligt — till välstånd.

Kan så vara, men patron ha int förstått vår ställning o våra förhållanden. Vem i all världen ha int drömt om frihet o oberoende o välstånd? Men drömmar ä drömmar! Ja vet fulan no, att patron har rätt på sitt sätt, att patron har lagen på sin sida. O ändå ä de int rätt. Lag kan ändras. O i alla fulla fall ska de int stort förundra mej, om slika tilltag, som de här,

sku ge anledning till ändringar i lagen på ett sätt, som somliga kanske int ha drömt om. Lag kan i alla fulla fall ändras, medan de som ä rätt ä rätt i alla dagar ifrån tidernas begynnelse till deras ände.

Sanningen i Vibelius Leandersons ord var slående. Den unga Dannbäck hade ej kommit att tänka på att han skulle bli trängd i denna återvändsgränd. Han försmådde att upprepa: egendomen är ju min och jag förfogar över den efter gottfinnande. Å andra sidan blev tystnaden honom pinsam, och han fick över sitt anlete detta förlägna, ointelligenta uttryck, som alls inte lät en främmande ana, vem han egentligen var. Han hade dock burit på en viss lyckokänsla, blandad med stolthet, då han i början av förhandlingarna utvecklade sina parcelleringsplaner. Det var handlingar av detta slag, hade han tänkt, som skulle känneteckna hans väg genom livet. Denna utskiftning av torpen till självägande hemman var blott det första steget på en löftesrik

framtidsbana. Och där stod han nu hjälplös och rådvill. Och de, som han velat hjälpa, ville icke bli hjälpta, utan betraktade honom som sin vederdeloman, ja hart när som en fiende.

Men bäst han satt i dessa föga angenäma betraktelser, tog fogden Rehellinen till ordet: Så vitt ja under tidigare samtal förstått vår husbonde rätt, ä de hans mening att lämna Vibelius Leanderson, som ä gammal o ensam, vederlag.

Ja, de låter höra sej, sade Pellas.

Jo, Vibelius Leanderson får till dödedagar fritt husrum på herrgården o får vara i gårdens mat o arbete. O då får han nog så bra, nästan lika bra som Sallinen har de, fortsatte fogden med en humoristisk glimt i ögat.

Ett befriande skratt ekade genom salen, och alla hade ögonblickligen för sig bilden av den lata stalldrängen, kisande bakom stalldörren. Så blev man igen helt plötsligt allvarsam liksom hade man erinrat sig,

att man dock var i stora salen på Ånäs och att det gällde framtida väl eller ve.

Ja tackar för välmeningen, men i alla fulla fall betackar ja mej också, svarade Vibelius Leanderson. Ja börjar bli gammal och tandlös o sku kanske int alltid rå på den brödkant, som slängdes åt mej. Ä ja utan torp, så ä ja, men nådehjon på Ånäs o drängarnas dräng blir ja aldri — så mycke borde till o me Rehellinen begripa.

De övriga torparna kände, så sävliga och spaka de än föreföllo, en fläkt av mannamod draga genom sina sinnen. De rätade på sig, sågo på Vibelius Leanderson och sedan på varandra. Årens mödor och tunga arbete hade förtagit det rörliga minspelet i deras ansikten, om det nu någonsin funnits där, men deras ögon talade i detta ögonblick och tycktes säga: I da ä Vibelius Leanderson riktigt i tagen; en karl i varje tum.

De hade själva visserligen mycket att säga

om honom. Som stockkvartersman och under sitt jobb med olika saker hade han skaffat sig fula vanor och låtit torpet falla i vanhävd. Men i många stycken var han dock en riktigt duktig karl. Och så hade han genier, såsom Pellas uttryckte sig.

Emellertid inträdde å nyo en pinsam tystnad. Dannbäck satt och begrundade ställningen, som för honom var ytterst obehaglig. Vibelius Leanderson och Nystu hade tydligen bearbetat torparna före mötet, så att de icke insågo de fördelar hans parceleringsplan erbjöd dem. Eller var det kanske så, att den icke var realiserbar i verkligheten, så vacker den än hade tett sig för honom? Han steg redan upp i beråd att avsluta mötet, då Bronstu och Jofs stego fram till bordet. De hade under det frågan dryftades suttit och övertägt fördelarna och nackdelarna av att inlösa sina torp och voro nu på det klara därmed. Exemplet följdes snart av andra.

Dannbäck strålade upp som hade det ve-

derfarits honom en stor lycka. Och en avsevärd framgång var det ju. Ty köparna utgjordes av de dugligaste torparna, och de inlösta torplägenheterna voro de största och betingade sig de högsta prisen.

Men då Vibelius Leanderson såg, vilken vändning sakerna togo, fattade han resolut sin mössa och gick fram till sin husbonde och bjöd farväl. Han följdes av Pellas och gamle Elias Nybro. Socialisten Nystu avlägsnade sig utan att bevärdiga någon med en avskedshälsning.

Förrädare! utbrast han blek av vrede, då han utanför kökstrappan sammanträffade med de övriga.

Va sa du? frågade Elias Nybro helt häpen.

Förrädare! röt den röde Nystu och hötte med sin knutna näve i riktning mot salen.

Nå, int kan man säga de, invände Vibelius Leanderson. Int hade vi ingått någon överenskommelse. I alla fulla fall ä di i sin fulla rätt att inlösa sina torp, om di har råd därtill. Jofs har ju pengar på ban-

ken o Bronstu har guldslantar i strumpfoten i sädeslåren; men att di andra o sku ha besparingar ha ja int veta.

Nystu upptog å nyo frågan om förräderiet och skildes slutligen i vredesmod från de övriga och fortsatte vägen hem längs det s. k. Nystu tåget.

Men då frälset avlägsnat sig och husföreståndarinnan kom in för att vädra och städa efter dem, gav hon sin husbonde en anvisning, hur han borde i slika fall förfara. Särskilt borde Vibelius Leanderson för längesedan blivit avhyst från torpet. Vad gjorde han annat om dagarna än låg på rygg i sängen och drack brännvin! Och med Rehellinens hjälp bestal han sin husbonde på dagsverken och sannolikt skog med. Under tiden lät han torpet falla i vanvård. Och en sådan kom och ställde sig i stora salen på Ånäs och höll tal och förde oväsen! Fanns det då ingen, som kunde ta en slik gammal lätting och halvtokig brännvinsdrinkare i nacken och vräka ut

honom och damma och vädra efter honom som judarna sopa ut synderna efter den, som bär sig illa åt i deras synagoga. Sådant hade aldrig varit möjligt i gamla herrskapets tid. Då kom sällan en torpare inom salens dörrar, och kom han, fick han vackert stanna på mattan innanför tröskeln. Nej, att tänka sig en sådan där gammal huliganfarbror svänga sig i salen och föra oväsen alldeles som han varit i en hållstuga, det var så att man kunde gråta däråt.

Dannbäck hade under aftonens lopp varit rov för skiftande sinnesrörelser. För tillfället var han helt belåten med den framgång hans sak, i stort sett, vunnit. Och husföreståndarinnans strafftal med dess omedvetna tillrättavisning även åt husbonden gav aftonens allvarliga förhandlingar en lätt humoristisk anstrykning, som tidigare undgått honom. Han log blott, och detta leende gav henne anledning att jämra sig över de onyttiga ord hon i hastigt mod kommit att fälla.

Dannbäck tog sin hatt och käpp och gick ut för att skingra sina tankar. Över Ånäs vilade nu den djupaste frid. Blott en ensam talltrast lät höra sina melodiska toner i Smedshagen och längre borta på landsvägen skramlade ett rullande hjuldon. Det låg vårstämning och vårkänslor i luften. Lindarna andades honung och björkarnas skira toppar liknade en vacker spetsväv, där de höjde sig mot himlen, som stod gyllene i väster. Dannbäck insöp med välbehag vårvällens svalka och glömde småningom dagens händelser. I stilla drömmier styrde han sina steg mot Kvarnbacken. Bäst han stod, kom åkdonet, en hög, storhjulig gigg, inom synhåll.

Vera! sade Dannbäck halvhögt och begynte gå nedför backen. Då han kom ned i hemåkern, begynte han glömsk av sin husbondevärdighet springa som hade det gällt priset i Marathonlöpning. Hans avsikt var att i vägkröken genskjuta den resande damen för att övertyga sig, om det

var Vera eller icke. Men då han helt and-truten kom fram, var giggen redan långt borta. Kanske var det icke Vera!

Smått förvånad över att så där ha låtit ett tillfälligt intryck löpa i väg med efter-tanken återvände han hem. Men hennes bild stannade trots dagens växlande intryck mycket länge i hans tankar, och ännu då han lade sig ljöd i hans öron: Vera! Vera!

DEN RÖDA KRAVATTEN.

Ett gott rykte höres långt, ett dåligt dubbelt längre, säger ett finskt ordspråk. Detta är ju rätt märkvärdigt, men bekräftas icke förty alltför ofta av den dagliga erfarenheten. Inte mindre märkvärdigt är det att både det goda och det onda ryktet kunna framvälla ur samma källa. Så gav Dannbäcks torparuppsägning anledning till mycket olika utläggningar.

Flertalet av Ånäs underhavande fann det med sin fördel förenligt att inlösa sina torp. Tysta och belåttna vände de hem, mer eller mindre fasta i hoppet att de gingo mot en lyckligare framtid, d. v. s. att de på sina nyhemman skulle skapa sig en mera trygg och oberoende ställning, än de haft

som torpare. De berättade kort och gott, man vore nästan frestad att säga: tillstodo, att de hade inlöst sina lägenheter, medan de inom sig tänkte: kanske ä de lycka ändå! Ur deras ord framväxte det goda ryktet, och det utbreddes sig sakta och småningom.

De övriga torparna berättade även de, merändels helt kort, att de voro uppsagda, och ur deras ord framväxte det onda ryktet, tusentungat, snabbt och säkert. Härmed kan man ingalunda säga, att de fyra torparna skapade ryktet så stort och vidunderligt som det blev. Det växte, som ryktet växer, genom många tungors flitiga samverkan.

Sedan den röde Nystu efter uppsägningen lämnat de tre olyckskamraterna, som antingen icke velat eller icke kunnat inlösa sina lägenheter, gingo de helt allvarliga hemåt. Envar i sina funderingar.

Vibelius Leanderson var grå till sinnes. Han hade hoppats, att man genom allmän vägran att inlösa sina landbo- och torplä-

genheter skulle kunna förmå den unge välvillige husbonden att frångå sitt beslut att uppsäga torpen. Självt var han skuldsatt för mer än han ägde, och häri låg nog den innersta drivfjädern till hans handlingssätt. Gärna tog han ock ledningen bland sådana, som ville gå i ledband.

Den skäligen enkle Elias Nybro såg än mer betryckt och betungad ut än förut. Och till och med den pratsamme Pellas var ovanligt fåordig.

Då de kommo fram till Pellas torp, bjöd denne sina kamrater stiga in, i det han sade: Nu tänker ja allt, att de ska göra gott att ta sej en liten sup.

Vibelius Leanderson strålade upp. Tackar, tackar! Vi ha no varit ute i en värre blåst i da och då ä en sup allti välkommen! Elias Nybro tvekade. Han hade aldrig varit svag för starka drycker och hade under senare tider ej „smakat någo“. Men nu var han sorgsen och betryckt och hyste därtill en stilla, from tro att om någon kunde hjälpa

honom ur det ödesdigra läge, vari han råkat genom torpets uppsägning, så var det nog Vibelius Leanderson. Och så hände det, att han, utan att rätt veta hur det kom sig, fann sig jämte de övriga bänkad vid bordet i Pellas kammare. Smått lugnad kände han sig dock, då han hörde, att det inte var brännvin, utan konjak han bjöds på.

Dynamitkonjak!

Hör du Elias, int ska du vara så där ängsli; du ser ju ut som du sku sitta o vänta på de flammande vagne, förspänt me de flammröda hästarna, sade Vibelius Leanderson.

Ingen ängsli här. Vi ä karar, som int stryker seglen vid första stormby i masttoppen, tillade Pellas uppmuntrande.

Elias Nybro sken upp för ett ögonblick, liksom väntade han, att de funnit en utväg att få behålla torpen. Men då de igen övergingo till att prata om sina vardagsangelägenheter, sade han med ett uttryck av besvikelse: No ha världen ändå blivi bra underli!

Åh nej, gamla gosse! Int ä världen underligare än förr heller, man ska bara följa me sin tid, svarade Vibelius Leander-son.

Nej, man ska int följa me sin tid, för den ä gudlös, sade gubben Elias med en för honom ovanlig skärpa.

Si du på Elias! sade Vibelius Leander-son strålände av glädje, liksom hade han gjort en stor upptäckt. De va ett väl bråddat svar! Vem sku ha trott Elias om de? Nu tar vi till botten på den saken!

Men Elias tog icke till botten, utan tillade helt saktmodigt: Man ska följa sin Gud o sitt samvete!

De två andra glömde emellertid snart Elias närvaro. De voro fullt upptagna av varandra. Vibelius Leanderson stod rakryggad och stadig mitt på golvet och försäkrade upprepat, att han „i alla fulla fall“ var en „skarper karl“. Den storvuxna Pellas-värden stod lutad över vännen och bekräftade med storlagen glädje allt, vad den andra behagade

säga. Det var gemensamma upplevelser som dryftades: kastvedshyggen, där de engång i tiden varit ojämförliga, giljarfärder och slagsmål och tävlingar i ordstrid, där Vibelius Leanderson med glans avgått som segrare (enligt mottot: O så gav jag honom!). Och ju djupare de hunno i litern, desto mera strålade Pellas uppsyn, medan Vibelius Leandersons manliga drag fingo ett alltmer ilsket och frånstötande uttryck med fradga i mun-giporna.

Ovan som Elias Nybro var vid alkohol-drycker märkte han snart till sin förskräckelse en tilltagande gungning i blodet, och bäst det var smög han ut och försvann. Men utkommen i friska luften kände han svallningen allt starkare och blev rädd. Hur skulle han hinna hem, innan det bar omkull! Jesus välsigne! De här ä synd o skam! klagade han gråtande gång på gång, under det han stapplande och snavande stretade fram över backen längs den slingrande, steniga stigen. Slutligen kom han

ned till stranden, där Nybro torp var beläget. Han klev uppför trappan, ramlade mot farstudörren och kom lyckligt in i stugan utan att ha mött någon på vägen.

Fredrika, en gammalflicka om 60 år, som i tiden tjänat som nyckelpiga på herrgården och nu bodde på hyra i Nybro kammare, hade hört skramlet i farstun och hört husbonden välsigna sig. Hon steg upp och gick in i stugan för att se vad som var på färde. Gubben Elias hade fått av sig jackan och fällt ned byxorna och stod nu och höll i sig i sängkanten. Inför denna syn vände Fredrika snabbt om. Då hon efter en stund igen öppnade dörren, låg gubben Elias i sängen. Hon frågade hur det var med honom, men han slog med händerna ifrån sig och ropade: nej, för Guds skull! kom inte hit!

Uppskakad drog sig Fredrika tillbaka och skyndade ut för att söka upp värdinnan.

Då Fredrika litet senare å nyo gick in för att höra sig för om den sjukes tillstånd,

kom värdinnan henne till mötes, lika lugn och fridfull och fåordig som vanligt. Hon var en 50 år gammal, sympatisk kvinna med milda, vänliga ögon och ännu rätt behagligt utseende.

Hur ä de riktigt me husvärden? frågade Fredrika.

No ä de så där, svarade värdinnan med sin lugna, blida röst.

Han ä sjuk?

Ja, no ä han sjuk.

Ä han mycke sjuk?

Ja, han ä uppsagd från torpe.

Ä-ä han upp-sagd!

Ja, no ä de så, no!

O de tog honom så, att han blev sjuk?

Ja, hur de nu rätt må ha gått till, svarade värdinnan undvikande.

De ä förfärligt!

Ja, svarade värdinnan, som blivit allt mer fåordig. Inte ville och inte kunde hon säga allt åt Fredrika. Så mycke må ja nu väl få hålla för mej själv, tänkte hon, och det

var som hade denna tanke skänkt henne ökad sinnesstyrka.

Men hur kan du, kära Ann-Lovis, va så lugn vid all den olycka, som dragit fram över ditt hus? sporde igen Fredrika.

Ja, va båtär sorg o klagan? svarade värdinnan med sin vanliga blidhet. Hon hade hittills tänkt blott på sin kära Elias och hur hon skulle överskyta hans felsteg. Nu stod det med ens för henne, att hon skulle lämna torpet och kanske på gamla dagar med sin man komma på fattiggården, och då kändes det plötsligt som hade något brustit inom henne. Hon föll samman på den långa, väggfasta bänken, dolde ansiktet i förklädet och grät.

Då slog det Fredrika, att hon med klumpig hand fingrat på ett blödande sår. Hon satte sig ned på bänken bredvid värdinnan, lade sin arm om hennes hals och sökte trösta henne med Skriftens ord.

Först då hon steg in i sin kammare, kom hon att tänka på att även hon själv

var vorden husvill. Ett rum kunde hon ju nog få hyra. Men var skulle hon, den ensamma, finna ett hem, ett verkligt hem, sådant hon hade haft det hos Nybros. Var finna detta hjärtegodas, blida värdfolk? In till dödedagar skulle hon minnas, hur ohyggligt hon hade det den första vintern efter det Ekestubbes sålt Ånäs och hon varit tvungen att lämna den härliga gården, dubbelt härlig för minnet. Hon hade väl som trotjänarinna hugnats med en liten sytning, men hur fattigt, hur tungt och tomt hade det icke känts! Hennes rum var kallt och dragigt. Inne i stugan hos sitt dåvarande värdfolk hade hon inte funnit någon trevnad — de voro för grova och simpla — och så snuskiga sedan! Satt hon blott en stund inne hos dem, hade hon nog kvicktione med sig, då hon gick in till sig igen! Det var från den tiden hon bar de gula rosorna på kinden, som sedan dess aldrig fullt vuxit bort.

Huru annorlunda här hos Nybro! Rika

voro de ju icke, men snyggt och rent höll den goda Ann-Lovis, så att man kunde sitta därinne lika trygg som man i tiden rörde sig på Ånäs. Och nu skulle förödelsens styggelse gå över detta anspråkslösa, goda hem. Detta fick aldrig ske. Det skulle hon gå i god för. Så mycket var hon väl skyldig sig själv och Nybrofolket.

I stark förtröstan på framgång för sin rättfärdiga sak begav hon sig tidigt följande morgon, ehuru det var helgdag, till Storgård. Konsulinnan Ankarstrand, som använt henne som glansstrykerska, hade alltid visat henne stor vänlighet och skulle helt visst genom sin man ingripa till Nybrofolkets förmån.

Framkommen till Storgård mötte hon redan vid åbron den vänliga fröken Vera. Ett tecken från himmelen! tänkte Fredrika och begynte genast omtala sitt ärende för henne. Fröken Vera var idel förvåning. Hon hade vuxit upp i Ryssland. Att makt var rätt

och att de maktägande togo föga hänsyn till de lägre folkklasserna och deras ofta nog sorgligt usla förhållanden, det visste hon ju. Men hon hade hittills trott, att man i Finland aktade sig för att med hårdrätt betränga sina underhavande, som ofta levde under mycket snäva ekonomiska villkor. Människorna äro sig mer eller mindre lika överallt i världen, tänkte hon. Den rike går med egennyttans bindel för ögonen, och den mätte förstår icke den hungrige. Hon sade emellertid ej något, utan förde Fredrika in i trädgården, där hennes syster satt vid sitt morgonkaffe i den stora björkbersån. Konsulinnan visade den gamla, fin- och nystärkta glansstrykerskan mycken vänlighet och bjöd på kaffe med kringla och småbröd, men slog ifrån sig med bägge händerna den mission, som tillärnats henne. Med en halvkvävd suck fann Fredrika, att hon förlitat sig för mycket på världen och de människor, som i världen leva.

Hon begav sig därför omedelbart till sta-

den för att söka hjälp och bistånd hos vänner och beskyddare, som voro troende. Hon förnam här rätt många och trösterika och hugsvalande ord, men fann även här, att hon dock ensam måste utkämpa sin strid mot den unge belialsmannen på Ånäs. Och striden måste upptagas!

Då hon mot kvällsidan kom hem, slog hon upp bibeln och sökte att där finna de rätta synpunkterna och de rätta orden. Hon läste och läste, men de heliga orden ville icke fullt lämpa sig för den blivande texten. Här och där fann hon en strof, som var talande nog, och då stack hon in en strumpsticka mellan bladen och fortsatte att leta. Värst var det att få ett sammanhängande helt av de hopplockade stroferna. Det led mot midnatt, och allt satt hon och begrundade och forskade. Helt uttröttad gick hon slutligen till sängs, men tankarna på dessa de yttersta tidernas händelser lämnade henne icke. Ju mera hon låg och väntade på att den allförbarmande, rogivande söm-

nen skulle taga henne och hennes av tankearbete sönderbråkade huvud i sin vård, desto klarvawnare blev hon.

En gråkall dager från mulen himmel lyste in genom kammarens låga fönster, då hon steg upp. Hennes sinne blev helt nyktert. Vad förmådde hon, en gammal stackars kvinna, mot denna världens mäktige? Men så kom hon i håg sitt i hastigt mod givna löfte till Nybro-värdinnan. Hon hade ofta klandrat Ann-Lovis för hennes ovana att säga ja, utan att alltid räkna så noga med om hon infriade sina löften. Redan därför måste hon visa sig ordhållig. Hon måste bära sitt kors över Golgata till Ånäs. Och så styrkte hon sina sviktande krafter med en kort, innerlig bön och två koppar starkt kaffe. Och si! Medan hon drack den andra koppen kaffe, kom en liten grå fågel och sänkte sig fladdrande ned framför fönstret, så att vingspetsarna nästan snuddade vid glasrutorna, och flaxade så bort igen. En stor fröjd uppfyllde då Fredrikas hjärta, ty för

visso var den lilla grå fågeln ett budskap från himmelen.

Inte mer och inte mindre!

Så kom det sig, att en liten grå flugsnappare, som jagade insekter på läsidan av Nybro stugubyggnad skänkte mod och tillförsikt åt den för belialsmannen Dannbäck bävande, trohjärtade gamla kvinnan.

Snyrpan ä här o ska ti tals me patron, anmälde husföreståndarinnan.

Snyrpan var det binamn Fredrika erhållit av omnejdens befolkning som en liten erkänsla för hennes försök att efter sitt huvud höja den i hyfsning och god sed.

Jaså, de ä Fredrika, sade Dannbäck, då hon gulblek av nattvak, men nystärkt och finstruken inträdde. Han gick fram till henne, räckte henne sin hand och varnade i det samma i hennes överläpp de djupa fårorna, som likt floder runno ned mot munnen och som väl i sin mån föranlett hennes binamn.

Hans hjärtegodas barnaögon logo, då han anvisade henne plats i den höga länstolen invid Moraklockan, där Hennes Nåd i tiden plögade residera.

Är det något varmed jag kan stå till tjänst? sporde Dannbäck i mild, deltagande ton.

Ja, svarade hon, men så var det för tillfället slut med hennes krafter.

Hans välvilliga, hjärtegodas utseende, hans artighet och vänlighet hade alldeles kullkastat de föreställningar hon bildat sig om honom; det gick runt i hennes huvud, och allt vad hon tänkt säga honom låg huller om buller som hade det gått genom en kastmaskin. De sista dagarnas sinnesrörelser i förening med nattvak hade gjort sitt. Hon stirrade några ögonblick hjälplöst på Dannbäck, och så böjde hon ned sitt huvud och grät.

Hennes sytning är väl alltför liten — hon ser rätt undernärd ut, tänkte Dannbäck, gick därpå till köket och gav order om kaffe och bröd. Sedan försvann han i sitt arbets-

rum för att lämna henne tillfälle att hämta sig. Han tände så en papyross och satte sig att grunda över vad han skulle göra och låta, ty att hon bar på en vädjan till hans hjälpsamhet, det antog han för givet.

Ensam vorden lugnade sig Fredrika snabbt. Hon grämde sig över att hon, gamla människan, så där utan vidare blivit rörd inför en smula vänlighet av en ung pojkglop. I största hast väpnade hon sig å nyo med trons sköld och sanningens svärd, och då Dannbäck nu vände sig till henne, fann han till sin förvåning en stridslysten kvinna, som med bibelordet mästrade hans tilltag att uppsäga torparna från deras lägenheter. Han satt helt intresserad och iakttog, hur hon läst sin bibel och hur hon uppfattade och tillämpade bibelordet. Det var nästan som det hon framförde icke gällt honom, utan någon annan.

Alla klandra unga patrons tillvägagående, ehuru di gör de — såsom vanligt ä här i världen — på patrons rygg, slutade hon.

Alla? sporde Dannbäck. Vilka alla?

Denna på sak gående fråga och den forskande blicken i de vänliga ögonen gjorde henne stum för ett ögonblick. Det förhöll sig verkligen så, att hon hört blott socialisten Nystus hustru och en käring till uttala sig ogillande om honom.

Ja, visserligen ä de så, föll Fredrika undan, att fint folk int säger rent ut allt va di tänker. Så t. ex. sa fröken Vera int ett ont ord, men hennes ögon va så mycket mera talande i stället.

Jaså! Har hon nu hunnit dit också, tänkte Dannbäck och mulnade. Han teg och övervägde. Det var uppenbart, att hennes ord buros av en ärlig övertygelse och att hon kommit — såsom hon själv uttryckte det — driven av andens tillskyndelse. Hans och hans underhavandes sak kunde icke annat än vinna på om han lyckades ställa torparfrågan i riktig belysning för henne. Och som han under tidiga år med sin lätthet att lära och sin iver att tillägna sig vetande

förskaffat sig en bibelkunskap betydligt över den kursböckerna gävo, föll det sig helt naturligt att han i sitt svar ymnigt begagnade sig av Skriftens ord. Så hade hon även lättare att tillägna sig, vad han hade att säga henne.

Det har alltid storligen förundrat mig, började han, hur lätt vi människor ha att döma varandra och varandras gärningar. Tungan är en klen lem, som kommer mycken förargelse åstad. Ett obetänksamt ord kan vara den gnista, som åstadkommer en stor eld. Ett osant ord kan ge upphov åt ett rykte, som med självkär uppsyn lika hjärtlöst som tanklöst förstör vårt goda namn och anseende bland människor.

Här stannade Dannbäck. Han log inom sig, och detta leende avspeglade sig i hans anlete, som fick ett godhjärtat, nästan förläget uttryck. Vi stackars människor, tillade han, äro ändå inte alltid så stygga som det kunde tyckas. Saken är nog den, att vi veta blott endels och profetera endels. Varför

tror Fredrika, att flertalet torpare bestämt sig för att inlösa sina lägenheter, om de inte funnit det förenligt med sina fördelar?

Han fann, att detta sakförhållande var henne obekant och rodnade halvt av ovilja, halvt av medömkan. Hon har dängt omkring med förtal utan en aning om att man ändå bör söka lägga sig in i en sak, förrän man ger sig i väg att avge sitt omdöme, tänkte han. Borde han banna henne? Vartill skulle det tjäna? Hon är nu den hon är, och man får lov att ta människorna sådana de äro, tänkte han. Efter att ha förklarat för henne, hur väl han tänkt ställa för Nybro-folket, uppmanade han henne att kalla Elias Nybro och hans hustru å nyo till tals med sig. Framför allt hustrun, ty efter vad han hört, var hon en helt förståndig människa.

Några dagar senare hade han kommit så långt i samförstånd med Nybro-folket, att Fredrika fann sig manad att gå till sina vänner och beskyddare för att rätta de upp-

gifter hon tidigare lämnat om Dannbäck och hans tillgöranden.

Man kan inte säga, att unga patron ännu står i förening med Gud, men han står Gud nära, slutade hon då sin framställning.

Emellertid hade det beställsamma, tusenmunnade ryktet sugit näring även ur andra källor. Nystu hade i ett brev till den i omnejden spridda socialisttidningen givit en starkt färglagd skildring av händelserna på Ånäs. Dannbäck hade dragit nytta av osäkerheten i torparnas ställning — fridlysnings-tiden utgick ju i mars 1916. Han hade uppsagt dem från den jord, som dock var deras egen och gjort dem anbud att inlösa sina egna lägenheter. Tyvärr hade en del av dem tagit intryck av hotet i förening med lockelserna och skridit till att inlösa torpen. Jordpriset var högt, och för varje tänkande människa var det klart, att lägenheterna förr eller senare skulle gå dem ur händerna. Klokheten borde dock bjuda envar att för närvarande avhålla sig från avtal. Bäst var

att avvakta utgången av de försök att förebygga de hotande massvräkningarna, som säkerligen komme att göras inom lantdagen.

Även värden på Pellas, Kal-Hindrick Lövgren kom, visserligen helt oavsiktligt, att ge fart åt historierna om torparuppsägningen på Ånäs.

Dagen efter pokulerandet med Vibelius Leanderson hade han legat och dåsat uppe på loftet. Då han mot kvällsidan kom ned, fick han tag i ortstidningen och hans blickar fästes genast på en annons om en ledig-anslagen slöjdlärartjänst vid stadens folkskolor. Kal-Hindrick Lövgren var poeten bland Ånäs torpare. Inte så, att han kunde skriva vers — han kunde icke engång läsa skriven stil. Men berätta sagor det kunde han. Och pris och beröm hade han som sagoförtäljare i tiden erhållit av självaste domprosten. Han hade ock så levat sig in i sagornas åskådningssätt, att han rätt ofta förblandade sagans och drömmarnas värld med

den bistra verkligheten. Som högst märkliga fakta lade han strax på minnet, att det första hans blickar fallit på, då han tagit tidningen i sin hand, var annonsen om slöjd-lärartjänsten. Ett underbart sammanträffande var det ock, att tjänsten anslagits ledig just nu, då han blivit uppsagd från torpet. Det var uppenbart, att dessa sammanträffande omständigheter måste betraktas som en vink från högre makter. 1,600 mk i grundlön, läste han. Ja, lönen kunde han inte klandra. Nästan tre gånger så mycket som han med allt sitt jäktande och allt sitt arbete förtjänat som torpare. Och löneförhöjningarna sedan! Det var en framtid så rosig, som han blott i sina bästa sagostunder kunnat tänka sig den. Och slöjdkunnig var han, så vad den saken anbelangade, fanns det ingen inom hela Ånäs frälse, som övergick honom i detta hänseende.

Följande morgon begav han sig in till staden, visserligen icke utan tvekan. Men ville man vinna något, måste man försöka

något. Ingen kom väl heller och sökte upp honom här på Ånäs. Efter att ha sett sig omkring i staden och styrkt sig på utskänkingen med kaffe utan starkt i, styrde han sina steg till folkskolan och steg in i en klass under pågående läsning. Hans resliga gestalt, hans bredvingade boerhatt och höga örnnäsa verkade rövarhövding på folkskolbarnen, och 40 par nyfikna ögon betraktade honom med spänd uppmärksamhet.

Vem söker Ni? sporde läraren.

Ja sku be om att få den där slöjdlärartjänsten, som de sto på tidningen om.

Inte är det här ansökan göres, svarade läraren och fortsatte sin undervisning.

Men Kal-Hindrick Lövgren stod kvar och ådrog sig fortfarande de 40 ögonparens livliga uppmärksamhet. Väl hade det första, starka intrycket försvunnit, då han tog hatten av sig. De milda ögonen, det veka draget kring munnen, det mjuka målföret och den nyländska munarten, klädseln och den tafatta hållningen, där han stod och

tvinnade hatten mellan händerna — allt sade dem, att det bara var en snäll farbror från landet.

En och annan fnittrade redan till.

Är det något vidare? sporde läraren.

Nej, ja ha nu i alla fall anmält mig, svarade Lövgren.

Det är inte här anmälan skall ske — man skall inlämna skriftlig ansökan hos direktionen.

Han sku nu kuna skriva! skar en viskning genom klassen, och så brast munterheten lös.

Alla ska nu va lärare o, fast dom int kan håll efter barnen engång, småputtrade Lövgren, då han gick ut. Han styrde sina steg genom stadsträdgården allt under det han valkade mellan läpparna orden: skriftli ansökan hos diriktion.

En välklädd, nätt och behändig herre med cigarr i munnen gick förbi honom. Lövgren vände sig om och såg efter honom. Det är tydligen en, som kan ge besked, tänkte han.

Den välklädde gick in i en berså, där han satte sig att njuta av solskenet och sin cigarr. Kal-Hindrick Lövgren gick fram till bersån.

Jag ä gamle Lövgren, jag, sade den blivande slöjdläraren, i det han blottade sitt huvud och blev stående med hatten i hand såsom det engång i tiden varit sed på Ånäs.

Det fagnar mig att göra gamle Lövgrens bekantskap, svarade den välklädde, i det gycklet lätt spelade i de talande ögonen.

Ja ä uppsagd från torpe o tänker söka slöjdlärartjänsten här i sta'n.

Jasså, kan Ni också slöjda?

Om han kunde! Och nu följde en livlig redogörelse för allt, vad han i världen både slöjdat och timrat.

Men tror ni, att ni också rår på de där självsvåldiga stadspojkarna?

Nå, de får man sen si, svarade Lövgren, som hade i färskt minne den munterhet hans person nyss framkallat i folkskolan.

Just så! Så resonerar en klok och förständig karl, sade rådgivaren skrattande.

Om han ville hjälpa honom med de för ändamålet nödiga papperen?

Nå, visserligen! Därtill äro vi människor skapade, att vi ska hjälpa och bistå varandra. Följ med, så ska vi nog helt raskt ställa allt till rätta.

Nå, de va då en utandist snäll herre, tänkte Lövgren. Di, som någonting ha lärt, så vet di å både tala o skicka sej bland människor.

Får ja lov o fråga, va ä herrns karakt? sporde Lövgren, då de gingo sida vid sida genom stadsträdgården.

Samma katarakt har jag som alla andra, ljöd svaret.

Ja, ja menar, va har herrn för tjänst?

Jag har ingen tjänst.

Men någo uträttar väl herrn?

Nej, ingenting!

Nå, blir int de lite — hur ska ja säga — så där lite tomt emellanåt?

Nå, emellanåt, då man inte kan få någon

hjälp; si man behöver hjälp också för att med smak göra ingenting.

Det där förstod Lövgren inte riktigt. En underli kurre ä de, tänkte han och sneglade på sin rådgivare. Men då han såg den oklanderliga klädseln, den vita kragen och de vita manschetterna, cigarren och käppen, gick det upp ett ljus för honom. De ä en sån där liten fiffikus, som lever utan sorg och bekymmer, tänkte han — en sådan där som han inte förut sett i verkligheten, men som sagorna ofta visste förtälja om.

De hade kommit till stadens främsta hotell, gingo in den s. k. teologiska vägen och hamnade i ett rum, upplåtet för kunder icke fullt presentabla i de förstklassiga salarna. Vin beställdes, bläck, papper och penna — allt på torparens räkning. „Gamle Lövgren“ måste än engång utlägga sina förtjänster som slöjdare, och han gjorde det gärna och med stor talförhet. Den behändige, nätte herrn visade, att han fullt motsvarade den föreställning Pellas-torparen gjort

sig om honom — nämligen att han var en fiffikus, som levde utan sorg och bekymmer. I ett nu hade han ansökan skriven, uppläst, kuverterad och adresserad. Oskrivnen var emellertid den ansökan Lövgren hörde honom läsa upp, och skrivelsen till folkskoledirektionen hade följande formulering:

Jag, gamle Lövgren, i dopet kallad Kal-Hindrick, uppsagd torpare från Ånäs gård, verkligt kunnig i slöjd, fast jag själv säger det, börjandes från att kunna snickra en fin träsked, vilket inte alla som ge sig ut för slöjdare kunna göra passabelt, och sedan upp genom alla slag av slöjd; likaså verkligt kunnig i timmermansarbete, varpå som exempel kan anföras, att jag engång alldeles allena timrade upp en svinstia på Ånäs gård så gentil, att stadens folkskoledirektion helt visst kunnat finna sin trevnad i nämnda stia, och lever jag därför i fast förtröstan, att jag, gamle Lövgren, på grund av ovan nämnda förtjänster må komma i gunstig

åtanke vid den lediganslagna slöjdlärartjänstens besättande.

Emellertid hade Rehellinen, fogden på Ånäs, under ett stadsbesök blivit underkunnig om Pellas-värdens missöde, och historien om „gamle Lövgren“ och hans ryktbarvordna stia uppskattades livligt i dagsverkarskocken. Visserligen var det nu så, att Rehellinen ljög betydligt — „på skoj bara“ — men tillfrågad förnekade icke Pellas historiens äkthet. Med ett brett flatskratt förklarade han: No va de en liten fiffikus, men en stor rackare va de.

Samma afton erhöll Dannbäck med sin post ett litet paket, innehållande en röd kravatt jämte ett brevkort av följande innehåll:

H. H. Gabriel Dannbäck!

Med stigande häpnad har jag iakttagit, huru flere av våra herrgårdsinnehavare, som under tidigare år med kraft och energi befordrat förfinskningens arbetet envar å sin gård,

numera arbeta i socialismens tecken. Ni, herr Dannbäck, har kommit som den siste och yngste till arbetsfältet — nej, ursäkta, till valplatsen! Men genom ett enda säkert måttat slag — genom att säga upp Edra torpare och jaga dem från gård och grund, från hus och härd — har Ni ryckt fram i främsta ledet bland socialismens befrämjare och där intagit platsen N:o 1. Tillåt en beundrande yngling lämna Eder denna röda kravatt, socialismens symbol och fältvimpel. Ni har förtjänat denna utmärkelse, ty Ni har drivit Er sak utan att blinka och Ni är ändå, efter vad det påstås, inte så trånghuvad som flertalet storgodsägare — Gud nåde så visst! — är det. Till härnäst!

En beundrare.

KASSAFEBERN OCH EROS.

Dagen, då andra raten av köpeskillingen för Ånäs skulle inbetalas, närmade sig med stora steg. Dannbäck hade varit inrest till staden för att försäkra sig om nödigt kapital. Han hade vänt sig till Kansallispankki. På försök. Att handla annorlunda hade ju varit att förutsätta, att banken tidigare lovat honom kredit enbart i språkpolitiskt syfte. Han kände därjämte ett inre behov att visa kansallismännen liksom även andra, att han åtminstone själv var snygg invärtes. Försöket hade emellertid icke utfallit gynnsamt. Banken hade icke penningar för ändamålet.

Under hemfärden var han till en början

helt vemodsstämd. Tilldragelsen på banken liksom symboliserade en vändpunkt i hans liv och kastade på samma gång skuggor framför sig. Skulle även hans barndoms- och ungdomskamrater bryta med honom? Tanken på en sådan möjlighet framkallade å nya smärtsamma förnimmelser. Småningom lugnade han sig dock. Det härliga vädret, den angenäma färden med egen häst, aningen om att en betydelsefull livsuppgift väntade honom — allt bidrog att så småningom skänka honom nya, friska tankar. Av hans förra kamrater voro ju icke alla enbart partigängare; det fanns ibland dem många, som på samma gång voro tänkande, hederliga män. Helt visst skulle de förstå honom. I varje fall ville han som en man stå för sina ord och handlingar. Och parcelleringen av Ånäs gård var ju en god, en fosterländsk gärning, som han i sinom tid ämnade låta åtföljas av andra liknande företag.

Att förtroendet i banken brustit oroade honom icke synnerligen. Han hade på-

skyndat torpens inlösen, och den sammanlagda köpeskillingen komme nog att betäcka största delen av den andra raten. Någon omedelbar fara hotade honom egentligen icke. Den besvikelse han nyss känt, följdes snart av en reaktion, som gjorde hans unga sinne helt uppsluppet. I synnerhet roade honom prokuristens, den förra klasskamratens, högtidliga stramhet, där han stod vid sin pulpet röd och stel som en uppdragen morot med glasögon på. Och den eljes så saklige Dannbäck apostroferade honom i tankarna i rotvälckeord, som han påtagligen lärt på Ånäs: Ävän do, min kamla glasskamrat! Do har no kommit in i panken o plivit suometarian, o äftersom det suometarianska partiet nomera är ditt parti, så röstar do för att inte en pänni må ges åt Tannpäck, äftersom han går vägar, som inte äro dina vägar.

Han hade emellertid kommit in på Ånäs marker, och en varm hemkänsla steg upp inom honom. Kärlek och tillgivenhet mötte

honom numera, till vem han än vände sig. Till och med den röde Nystu bemötte honom aktningsfullt. Endast Vibelius Leanderson söp och gormade och levde hedning. Nästan mer än förr, sade man.

Då han åkte förbi Bronstu, stannade han och vek in. Han hade anmodat sina underhavande att genom ombud höra sig för i stadens sparbank, om lån på förmånliga villkor stode att erhålla mot in-teckning i de blivande nyhemmanen. Naturligtvis hade de inte kommit i gång, tänkte han. Naturligtvis måste de påskyndas.

Bronstuvärden kom från åkern i fullt språng.

Ja visst, de hade varit inresta till staden och erhållit besked. Herrarna på banken hade visat dem stor vänlighet, och lån skulle de få på förmånliga villkor. Dock hade banken gjort vissa förbehåll. Vilka dessa förbehåll voro, sade Bronstu icke, men skickade efter Jofs, som enligt hans uppgift hade minne som en häst och kunde

alla stycken i långkatekesen utantill. Han skulle nog reda ut saken. Av Bronstus undvikande svar slöt Dannbäck, att denna angelägenhet dolde någonting oangenämt, som torparen gärna såg, att den andra meddelade honom.

Jofs kom, och det väsentliga av hans något osammanhängande redogörelse var av följande innehåll:

Anäs gård häftade för intecknade lån till betydande belopp. Fick ej Dannbäck debet och kredit att gå ihop, blevo de intecknade lånen uppsagda. Men räckte då medlen för den försålda stomlägenheten icke till för infriande av skuldförbindelserna, måste de av torparna inlösta lägenheterna gå med i konkursauktionen. Torparna skulle sålunda icke blott gå miste om sina nya lägenheter, utan även förlora de penningar, med vilka de inlöst dem. Och även banken kunde i sista hand komma att lida större eller mindre förluster. De hade därför erhållit det goda rådet att fara in till huvudstaden

och där anhålla hos inteckningshavaren, d. v. s. hypoteksbanken, om „frigörelse“ från Ånäs. Detta skulle ske genom att ett belopp motsvarande deras lägenhetsareal intecknades i varje nyinlöst lägenhet. Resten av lösesumman ägde de sedan inbetala åt ägaren av Ånäs, allt under förutsättning, att han gick in på det nya förslaget. Härvid skulle banken pröva, i vilken utsträckning den kunde bevilja lån och om det kunde ske mot inteckning eller proprieborgen.

Icke ringa var Dannbäcks besvikelse. Humöret sjönk för varje nytt faktum han plockade fram ur Jofs' berättelse. Han tog visserligen för givet, att hypoteksföreningens styrelse skulle tillmötesgå torparnas önskningsmål. Och därmed var huvudsyftet vunnet. Men ur den betänkliga affärskris, vari han för tillfället råkat genom att Kansallispankki undanryckt honom sitt ekonomiska stöd, förhjälpes han icke. Han hade räknat på att själv få inkassera köpeskillingen för

torplägenheterna. Såsom förhållandena nu gestaltat sig, kom han ju att få uppbara endast den rest, som blev över efter det hypoteksföreningen avdragit sin anpart, rundligt tilltagen, förmodade han. Likvidationen komme dessutom att draga ut på tiden, och han behövde sina penningar omedelbart.

Hemkommen lade han sig på soffan i sitt arbetsrum, medan tankarna oavbrutet arbetade. Än genomgick han i detalj dagens händelser, än sökte han finna en utväg ur det ekonomiska trångmål, vari han genom oförutsedda omständigheter råkat. Att vända sig till någon penninginrättning var förenat med den fara ett nytt dröjsmål förorsakade. Ånäs var nämligen redan förut intecknat för så höga belopp, att en ny inteckning nog icke beviljades utan en ny värdering av egendomens jord och skog. Men hur vore det att vända sig till Abbas Ankarstrand? Som rågranne kände han utan tvivel Ånäs' förhållanden ganska väl och kunde för öv-

rigt genom sin „forstmästare“ och sin „agronom“ förskaffa sig nödiga upplysningar. Nyss hade Dannbäck en kväll suttit tillsammans med honom och några affärsmän i staden och därunder knappt varsnat ett spår av den spydighet och nonchalans han sett så märkliga prov på under den minnesrika järnvägsresan. Nej, Abbas kunde vara synnerligen hjärtlig och älskvärd, då han så ville det. Det hade dock ej undgått honom, att Abbas hade de omgivande vännerna stämnda som orgelpipor i ackord med den grundton, som var hans egen. Även i övrigt hade han hos konsuln iakttagit något visst obestämbart, som lät honom ana, att det icke var rådligt att av honom söka vinna en, om ock blott tillfällig, handräckning. Men som utsikten att kunna bärga Ånäs undan den överhängande faran även i övrigt var ytterst ringa, kom han i sina tankar gång på gång tillbaka till Abbas.

Husföreståndarinnan hade redan ett par gånger tittat in genom dörren, men då han

låg orörlig på soffan, hade hon icke velat störa honom. Då hon kom tredje gången, bröt hon tystnaden och frågade vad han önskade till kvällsvard.

— Ingenting! svarade han.

— Ä patron trassliger i da? frågade hon deltagande.

— Ja, jag är lite krasslig, svarade han.

— Ä de snip? Kanske får de vara lite pjörk-snoppsprännvin?

— Nej, tack! Men hämta en halv pilsner.

— De ä lut.

— Nå, lite te då?

— Han fick sitt te, och husföreståndarinnan tog sig efter gammal vana en liten pratstund. Hon hade hemska saker att förtälja. Vibelius Leanderson låg på sitt yttersta. Han hade ju inte gjort annat än supit och väsnats allt sedan den dag han blivit uppsagd. Skovsupare var han, men aldrig hade skovet varat så länge som nu. De första tiderna hade han gått omkring och än i dunkla ord hotat Anäs med eld och brand,

än lovat att icke levande lämna torpet. Men under de senaste dagarna hade han legat hemma i sängen och i djurisk slöhet omklamrat holipompeliflaskan. Hans grannar förmodade, att han hade för avsikt att „göra ända på sig“, och tyvärr såg det ut som skulle han lyckas i sina bemödanden. En av grannhustrurna hade redan sett en blå låga slå upp ur drinkarens mun, och detta var ett tecken på att han icke hade långt kvar, om det inte redan var slut.

Med kännedom om det viljekraftiga och hänsynslösa i Vibelius Leandersons personlighet fruktade Dannbäck, att pratet denna gång inneslöt en kärna av bister sanning. Han blev helt allvarsam och stod redan i beråd att omedelbart gå för att se om den sjuke. Vid närmare eftertanke fann han dock rådligast att uppskjuta sitt besök till följande morgon. Då kunde han kanske träffa honom något så när redig. Men hela kvällen stod Vibelius Leandersons olycksöde för honom och undanträngde stundtals helt och

hållet hans affärsbekymmer. Han kände sig nästan skyldig till en medmänniskas undergång.

Efter några timmars orolig sömn steg han raskt upp. Där borta över den vågformigt buktande skogsranden stod morgonrodnaden som ett stort och praktfullt gyllene segment. Han klädde sig och gick ned till torpet. Som alltid skänkte honom den tidiga morgonstunden levnadsmod och förtröstan.

På torpet rådde förfall. Åkerjorden var utsugen. Gärdesgårdarna lågo ställvis omkull. På mangården bråte överallt: sönderkörda slädar och kärror, laggstötta kärl och rostiga jordbruksredskap. Trappan hade skrunnit från väggen, och röta hade inträngt i dörr- och fönsterposter.

Han steg in. Vibelius Leanderson vände sig i sängen, strök med handen genom håret, hasade sig ned och förblev stående stödd mot sängkanten. För tillfället redig, alltså! Redan för flere dagar sedan hade han tyd-

ligen lämnat det stadiet, då han var en „skarper karl“. Nu stod han där söndersupen och skälvande, blek och rödögd, med en två veckor gammal gråsprängd skäggstubb.

Det här är inte bra, sade Dannbäck.

Leandersons läpp drogs uppåt liksom han smakat på något mycket surt på samma gång han snörpte munnen, så att hans skäggborstiga ansikte fick ett utseende av igelkott. Men i hans svar låg en återklang av hans vanliga självsäkerhet: Nej, va sku de vara bra!

Det går väl över! Opp igen!

De ä no slut me mej!

Är Leanderson på allvar sjuk?

Int vet ja — ja vet ingenting. Man må nu göra me mej, va man vill — de ä väl desamma för mej. De blir no slut i alla fulla fall. De ha känts så underligt här uppe på senare tid, sade han och förde handen upp mot huvudet och gjorde därvid en åtbörd, som menade han, att en snara

om halsen numera var det enda botemedlet mot allt ve.

Nå, nå, inte går det så lätt att dö heller.

Va int de går! svarade Vibelius Leanderson och gjorde å nyo en gest uppåt halsen.

En sådan kanalje! tänkte Dannbäck med en suck av lättnad. Han spelar komedi till och med under ett tillstånd av ytterlig kraftnedsättning. Det är nog tydligt, fortsatte han sin tankegång, att rama egennyttan var drivfjädern till hans hållning, då det gällde inlösen av torpen. Själv var han så skuld-satt, att han inte hade någon utsikt att kunna inlösa sitt torp. Det låg i hans intresse att få en allmän strejk i gång. Och med hänsynslös säkerhet drev han sin sak under sken av att det var hela frälsets talan han förde. Och allt detta utan att det ringaste bekymra sig om att han motarbetade något, som var ett livsvillkor för de övriga torparna.

En sådan kanalje! upprepade Dannbäck,

medan den gryende oviljan växte i hans fridsamma sinne.

Ge mig flaskorna! sade han plötsligt med en för honom högst ovanlig skärpa i tonen.

Det ryckte till i Vibelius Leanderson, som hade han träffats av ett piskrapp, och han gick snällt fram till skåpet, vars dubbeldörrar han öppnade.

Är detta allt? sporde Dannbäck, i det han tog fram en obörjad literflaska.

De ä allt, svarade Vibelius Leanderson.

Men i detsamma häpnade Dannbäck över sin tilltagsenhet och tillade i sin vanliga godmodiga och sakliga ton: Det här fås vid tillfälle tillbaka, och kan jag i råd eller handling bistå Leanderson, så skall jag gärna göra det.

Om de nu behövs, svarade Leanderson i en för honom mycket blid ton, men med en outgrundlig uppsyn, som blott yttermera styrkte Dannbäck i hans uppfattning, att han spelade komedi.

Dannbäck kände emellertid en viss tillfredsställelse över att han besökt Leanderson. Han hade som människa och husbonde fullgjort sin plikt och blivit kvitt sina farhågor. Någon fara för livet fanns nog icke; vid gravens rand spelar man icke komedi. På allvar tog Dannbäck icke heller hotet om eld och brand. Den hund, som skäller, biter icke.

Det var som hade hans raska, manliga uppträdande hos Vibelius Leanderson skänkt honom ett tillskott av tillförsikt och självförtroende — för tillfället. Under intryck av en braverande sinnesstämning ringde han upp konsul Ankarstrand.

God dag, bror lille! ljöd det käckt i telefonen.

Dannbäck anhöll om ett samtal.

Ja—a, kom det dröjande. Konsuln var i dag strängt upptagen. Men kl. 7 e. m. skulle han stå till tjänst.

Samma dag sågo middagsgästerna på teaterhuskaféet till sin fågnad Abbas stiga

in i serveringsrummet. Han slog sig emel-
lertid ned vid ett ensamstående bord och
lät hämta kaffe och bols. Då prokuristen
vid Kansallispankki bröt upp, var även Ab-
bas färdig att gå.

Jag har fått en ny granne på landet —
jag menar Dannbäck, ägaren av Ånäs, sade
Abbas liksom hade han nu först i dag gjort
denna upptäckt.

Ja, honom kände nog prokuristen. De
hade ju varit klasskamrater.

Så, så! svarade Abbas. Detta faktum be-
tyder för tillfället inte stort, tänkte han. Vän-
ner ha vanligen lämnat mig de säkraste
upplysningar om sina vänner.

Är han inte en bra karl? frågade han.

Frågan bejakades med eftertryck av pro-
kuristen, som kände sig smickrad av att få
promenera med konsul Ankarstrand.

Och en karl med ett kvickt huvud?

Även denna fråga bejakades, och Abbas
fick till livs allt vad han redan hade sig
bekant om Dannbäck.

Men varför har han slagit sig på detta egendomsjobberi?

Ja, det kunde man med skäl fråga sig. Prokuristen log ett brett leende, i det han förståelsefullt blickade upp mot Abbas, och så gav han besked. Ja, det var synd om Dannbäck. Det äventyrslystna och hållningslösa i hans väsen hade under årens lopp allt mer utvecklats. Som lyceist hade han varit flitig och samvetsgrann, ty lärarens starka hand hade då vilat över honom. Men sedan han blivit student, hade han experimenterat än med ett, än med ett annat. Sitt fädernearv — för resten inte stort att tala om — hade han nog pluttrat bort på modeller till flygskepp och dylikt, om icke parcelleringsfrågan helt plötsligt trängt alla andra planer i bakgrunden. Kort och gott, han var en man utan hållpunkt och skulle trots sitt onekligen goda huvud aldrig bli någonting.

Jasså, ja, ja. Nej, adjö, adjö! sade Abbas och vände om.

En promenadtur med en så förnämlig herre blir inte lång, skulle väl prokuristen tänkt, om han varit en livligare iakttagare. Men som han var en ordinär småherre, gick han och sken av förnöjelse över den ära honom vederfarits.

* * *

Nå, god dag, bror lille! hälsade Abbas, då Dannbäck på överenskommen tid trädde in. De första intryck denne mottog, stämde fullt med de föreställningar han skapat sig om det Ankarstrandska hemmet. De mjuka mattorna, schaggmöblerna, de dyrbara dörrdraperierna, allt verkade tung, nedärvd gedigenhet. Ett ordinärt rikmanshem.

Abbas själv var okonstlat glad och vänlig, bjöd på cigarr, snoppade själv en, och snart voro de inne i ett livligt samspråk.

Nå, hur går det med parcelleringen?

Åh, ja! Ånäs har med stor lätthet låtit avskala sig den mindre värdefulla delen av den odlade jorden. Själva grundstommen är

tillsvidare så gott som oparcellerad och likaså har jag i behåll den största och mest växtkraftiga delen av skogsmarkerna.

Nå, ja, det är allt mycket bra, men jag förstår inte, varför man ska göra sig av med torpen. Det är stor förlust för en egendom och nedsätter dess försäljningsvärde. Man må nu säga om torpinstitutionen vad man vill; torpdagsverkena ha sin stora betydelse för jordbrukaren i dessa tider, då det ställer sig så dyrt att arbeta med eget folk.

Om nu förlusten är så stor, invände Dannbäck. Vedpriset stiger, och torparen är inte värst mån om gårdens skog. Torpdagsverkena äro inte heller alltid så värdefulla. Det kan hända att varken dagsverkaren eller dagsverksöket fyller måttet, och förhatligt är det att kivas med torparen om sådant. Vackrare resultat vinner man med eget folk och egna hästar. Och så få vi inte glömma, att mars 1916 närmar sig med stora steg, och då — —

Jasså, bror lille, du har låtit den nya arrendelagen skrämma dig. Åhja, den inne-

håller visserligen paragrafer, som likt hjärtskott äro riktade mot äganderätten; men så många paragrafer, så många kryphål.

Dannbäck såg förvånad upp.

Ja, ser du, bror lille, förklarade Abbas med ett lätt leende. Också jag har parcellerat. Varje torpare har fått sin parcell, men den omfattar blott bonings- och uthusbyggnaderna med mellanliggande mangård. Därutöver intet. Inte så mycket som ett potatisland engång. De forna torparna äro nu självständiga parcellägare, men gårdens, d. v. s. det forna torpets jord få de odla mot en viss ersättning i dagsverken och gärder — enligt muntlig överenskommelse och till behaglig tid.

Du har med andra ord förvandlat de forna torparna till ett slags glebae adscripti under modern, humanare form.

Abbas såg blott på honom, men sade ej något. Han förstod synbarligen icke den latinska termen.

Det kan vara så gott, tänkte Dannbäck,

som stod i beråd att byta om samtalsämne. Han hade ju kommit för att be om en handräckning, och det var väl rådligast att inte vara alltför frispråkig. Men i detsamma tyckte han sig ha funnit en passande form för vad han ville ha sagt och fortsatte: Systemet må vara hur dåligt som helst, så skadar det inte, om ledningen är förstklassig. Allt beror på personligheten. Men om andra godsägare följa ditt föredöme, kommer en sådan anordning helt visst att bli ett obehagligt utsugningssystem. Parcellägaren har familj; man finner att han genom flit, skicklighet och omtanke börjat stå sig väl; man ökar på arrendet. Han flyttar ogärna från ett hem, där han levat i många år och funnit trevnad; han låter ut-suga sig till en viss gräns — tills man helt rövaraktigt gör hans börda för tung. Först då söker han under grämelse och förbannelser en vänare kust.

Du tar alltför tungt på saken, bror lille!
Nej, affär är affär. Inte ska man gå och

sälja torp till underpris som nyhemman. Man åstadkommer därmed bara förvirring och skapar på sin höjd spekulationsobjekt.

Detta uttalande gick direkt hem. Dannbäck såg för sig hela raden av nyhemmansägare på Ånäs och tänkte: De övergiva lika litet sina lägenheter som en arbetsduglig bonde lämnar sitt hemman.

Abbas gav emellertid samtalet en av Dannbäck föga anad vändning. För närvarande, sade han, för man till torgs i denna fråga mycket osunt och onyttigt prat. Man talar om fosterländsk gärning, om solidaritet och allt sådant där, som står sig gott i ett festtal, men sopas bort som dunster av första vindpust ute i livet. Nej, i verkligheten binder oss nog endast de där sigillerade papperen, varmed vi förskriva oss djävulen i våld — för att nu inte tala om de eviga långschalarna med sina teckningar på tvären. Nu står man i beråd att dra småfolket in i den allmänna virveldansen, lik-

som hade man inte redan tillräckligt av konkurser och förfalskningar.

Kaffebrickan hämtades in. Abbas bytte om samtalsämne. Och med en lätthet och ledighet, som hade han aldrig moraliserat över tidens lättsinne i affärsväg, berättade han humoristiska historier, åt vilka han själv hade så roligt, att han måste kasta huvudet bakåt, då han skrattade till.

Men Dannbäck grubblade — så vitt han fick tid därtill — över sitt „egentliga“ ärende. För den vise är Abbas' mening tydlig, tänkte han och steg upp. Avskedet var hjärtligt.

Glöm inte bort, bror lille!

Men utkommen på gatan ångrade Dannbäck, att han icke sagt sitt „egentliga“ ärende. Där inne gick Abbas och hade kanske roligt åt honom, som så där låtit prata omkull sig. Han gick till teaterhuskaféet, slog sig ned i ett av de inre rummen, tog fram sina cigaretter och beställde te.

Plötsligt väcktes han ur sina ledsamma betraktelser av lätta steg bakom sig. Han

vände sig om och flög hastigt upp från stolen.

Vera stod framför honom.

Herrarna ha lämnat oss frontimmer jensamma. Vi behöver guda råd och kanske ljite hjälp också, sade hon och frågade på samma gång om hon vågade anhålla om hans välvilliga bistånd. Man höll i teaterhussalen på med förberedelserna till ett lotteri för något allmännyttigt ändamål.

Han följde henne in i salen, där vinsterna redan voro uppställda och där blott ett par äldre damer stannat kvar.

Vera frågade, vad han tyckte om uppställningen av vinsterna. Ljite folt och domt, jinte sant?

Mycket vackra vinster! svarade han.

Ju, ju! Men jingen helhetsverkan! Jinte sant?

Hm! Jo! Kanske Diana där kunde flyttas mer till höger med de två vackra palmerna som bakgrund.

Ju, ju, just så! Hunn ge-er sig nok bättre dier.

Tillåter herrskapet, att jag placerar om dem?

Ju, ju, naturlig!

Och Brisselmattan dier konde väl få en mjera central plats?

Ja, man kunde ju försöka. Och snart följde omplacering av den ena vinsten efter den andra. Dannbäck klättrar spänstigt och lätt än upp-, än nedför stegen, drar ut spik och slår in spik med en ledighet, som hade han inte gjort något annat i sina dar. Fadern, som ju varit byggmästare, hade låtit gossen under ferierna deltaga i arbetet och med så stor iver sökt uppöva hans nedärvda anlag, att han redan tidigt förlorat all håg för yrket. Men hade han nu sett sin son, så skulle han säkert känt sig stolt över honom. Med vilken säkerhet och elegans förde han icke hammaren! Vilken smidighet i hans gestalt! Vilket liv, vilken rytm i hans rörelser!

Oron och kassafebern hade lättat, och de

gnagande bekymren sökte fåfängt återfå sin makt över hans sinne. En angenäm känsla av glädje och lycka genombävade och värmden hela hans varelse och jagade alla tunga tankar på flykten.

Han är liksom född för hammaren, sade den ena av de äldre damerna, icke utan en försåtlig udd i orden.

Ja, han lär ju vara så begåvad, svarade den andra, som icke varsnat det tvetydiga i berömmet. Och man ser ju det på honom — det är som hade han intelligens till och med i händerna.

Dannbäck såg sig hastigt om. Kanske var man icke belåten med hans tillgöranden? Men han lugnade sig. Den beundrande damen tystnade, men ur hennes kupiga torskögon strålade en stilla förtjusning.

Man hade slutligen kommit så långt, att man ånyo kunde taga en överblick av vinstutställningen för att utröna dess helhetsverkan. Och denna gång fann fröken Vera

allting ganska gott. Och de två äldre damerna likaså.

Konsul Ankarstrands tjänarinna hade emellertid en god stund väntat på fröken Vera för att bära hem hennes tillhörigheter. Det blev uppbrott. Fröken Vera syntes i påfallande grad orolig att överanstränga tjänarinnan. Under lösningen av denna i vanliga fall mycket lättlösta fråga kom det något lekande, kvittrande över henne, som berörde Dannbäck mycket angenämt.

Och till sin belåtenhet såg han, att hon för egen räkning behöll en stor del av effekterna. Osökt fann han nu anledning att hjälpa henne med en del av bördan.

Från denna spatsertur — så betydelsefull för unga Dannbäck, att han väl aldrig i livet glömmer den — är dock ej stort att anteckna. Hans arbete inne i salen under Veras ledning hade nästan förjagat den gnagande oron. Men ute på gatan var det som om den hårda verkligheten å nyo sökt få makt över hans sinne. Det låg något betryckt

över honom. Och dock kände han sig lycklig, ty Vera hade ju visat, att hon gärna såg att han följde henne hem. Men han var icke fullt sig själv, och hans konversation inskränkte sig till det mest vardagliga och påtagliga. Han hade också en livlig förnimmelse av att hans prat om lotterier, folkfester och parcelleringar hade ringa intresse för henne, den unga krasavitsan från kejsarstaden.

Vägen till konsul Ankarstrands var icke lång. Snart voro de vid målet. Vera bjöd farväl och tog sina effekter.

Tack fer all hjälp och fer guda råd, sade hon och försvann genom porten med ett gäckande flickskratt.

Tusan till flicka! tänkte Dannbäck, stod några ögonblick och såg efter henne och vände sedan långsamt om.

Hemkommen kände han sig trött, men tanken på Vera höll sömnen och de ekonomiska bekymren på avstånd. Hon hade ju omgivit honom med ett hölje av solljus, och

detta solskenshölje hade icke fördunstat under färden — det omslöt honom allt tätare.

Ja, hon var oförliknelig!

Och så detta melodiska, om ock något gäckande skratt!

Tusan till flicka!

NYA VÄGAR, NYA VÄNNER.

Patron Ankarsrant kommer! anmälde husföreståndarinnan.

Åh, nej?

Dannbäck steg upp, kastade en blick på klockan, som visade $\frac{1}{2}$ 8, och sprang fram till fönstret. Jo visst! De två rödbruna hästarna med fladdrande ljusa manar, det eleganta ekipaget och patron Abbas i egen hög person!

I regeln var nog Dannbäck uppe denna tid på morgonen, men de senaste nätternas sömnlöshet och dagarnas sensationer hade uttömt hans krafter. Och nu hade naturen tagit ut sin rätt.

Några ögonblick därpå rullade Abbas Ankarstrand vid briljant humör in genom dörren.

Goddag, bror lille! Förlåt, att jag tagit mig friheten att — —

Tidigt är bror i rörelse!

Sent! Sent! Jag kommer direkte från teaterhuskaféet, jag råkade nämligen ett par huvudstadsbor och kom att sitta ute lite. Och som jag aldrig har större verksamhetslust, än då jag varit ute på en liten vift — jag säger: en liten! — och det vackra vädret lockade, så föll det mig in att vika av till Ånäs: Vi äro ju grannar och ha ett och annat gemensamt intresse. Och än flera kan vi få, tänker jag. Du måste komma ut med i livet, bror lille! Du sitter för mycket hemma. Det alstrar bara griller, till och med i klara huvuden! Du måste nångång följa med till min fiskarstuga i utskären.

Tack! Tack! Det ska bli — — —

Det är storartat där ute. Herre Gud ändå, när solskivan höjer sig över skogsranden och det härliga havet ligger blankt som en spegel! Det bara liksom andas i stilla, mäk-

tig gungning. Och sälarna ligga på hällarna smällfeta och trinda och låta solstrålarna gassa på sina fuktigt svala pälsar. Och sådan strömmingssoppa man får där! Ingenting övergår färsk strömming, kokt på havsstranden med gräslök och några korn kryddpeppar. En liten morgonrisp stärker aptiten och lite pilsner skadar inte heller — fisken vill simma. Nej, strömming är verkligen jordens bästa fisk.

Under denna flödande ström av ord rörde sig Abbas Ankarstrand obesvärat omkring i rummen som hade han varit hemma hos sig.

Du bor vidlyftigt, bror lille! Du borde taxeras extra! Tänk nu det! En ung man, som ensam förfogar över alla de präktiga rummen på Ånäs! Åh, vad jag känner dessa rum väl från mina fänriksår! Nej, se hur stora salongen nu ser sorgbunden ut! Då — ja, det var andra tider! Då valsade här eleganta herrar och vackra unga damer, då blandades musikens toner med unga flickors

muntra skratt Du är inte alls vidskeplig, du, bror lille! Är du inte rädd för skuggorna — för Ånäs framlidna ägare, du, som styckar den vackra egendomen bit för bit? Ja, jag menar: det måtte ibland kännas tungt och trist att tänka på hur mycket vackert som försvinner, en gammal fin kultur, den s. k. herrgårdskulturen. Sådant skapas inte i en handvändning.

Nog är det delvis sant, svarade Dannbäck, men jag känner genom arkivet och sägerna även skuggsidorna i denna kultur. Jag känner Ånäs uppkomst och historia. Se här, sade han, i det han framräckte ett rektangulärt pergamentdokument, fint och vitt, som härstammade det från i går, och med en vacker, mycket läslig 1600-tals piktur. Se här några rader, som visa medaljens frånsida. Gårdens frälsebönder förbinda sig här efter erhållen förlåtelse för tredska och myteri att till gården göra två dagsverken i veckan om vintern ifrån Calixtus till Tiburtius och fyra dagsverken i veckan om sommaren

ifrån Tiburtius till Calixtus, d. v. s. från den 14 april till den 14 oktober från solens uppgång till dess nedgång. Det betydde något, det. Särskilt under högsommartid, under den s. k. andtiden med en eller ett par kilometers väg från hemmet till arbetsplatsen. Vilka offer har icke herrgårdskulturen kostat de arma underhavandena! Slavarna i det romerska världsriket hade i alla fall icke en så nedbrytande lång arbetsdag.

Detta har ju varit och farit, vad kommer det oss vid, sade Abbas Ankarstrand. Nej, de tiderna äro förbi. Vi ha — Gud bättre det! — vår fördömda jordlegolag, stiftad av socialister, agrarer och andra sociusar. Men vi ska visa dem, att alla dagars ände ännu inte är inne. Lantdagen, som voterat, och ännu mer regeringen, som städfäst en sådan lag, får sen stå för vad de ställt till.

Jaha, tänkte Dannbäck. Parti mot parti! Var verkligen den yttersta högern lika partigalen som den yttersta vänstern? Eller voro Abbas' ord blott ett utslag av hans

bornerade livsåskådning? Sannolikt. Föga tycktes heller den svenska folkstammens och den svenska odlingens öde bekymra honom.

Kaffebrickan hämtades in.

Lite bols kanske?

Tack, bror lille, just i min smak. Men uppriktigt sagt kom jag egentligen för att föreslå dig en ypperlig affär, en gemensam propsleverans. Jag har inte tillräckligt av varan i Storgårds marker.

Skogen på Ånäs är redan så skövlad — jag säljer inte skog.

Åh, skogen växer! Säg inte nej, bror lille! Ett avslag ligger inte i ditt intresse. Det blir en makalös affär! Och pengar behövs alltid. Vi leverera hälften var. Våra skogsmarker ligga invid varandra, så det går utmärkt med avverkning och flottning. Ett sådant tillfälle till förtjänst bjuds inte alla dar.

Tyvär måste jag säga nej. Skogen är ren för mycket anlita, och dess värde skulle

sjunka betydligt genom ytterligare avverkning.

Husföreståndarinnan hämtade in kaffe och bols.

En frodig kvinna! Nästan läcker! Såg du böljegången, när hon gick?

Det är min husföreståndarinna, svarade Dannbäck.

Gratulerar! sade Abbas med ett tvetydigt leende.

Dannbäck såg oberörd ut.

Men på sitt vanliga, lediga sätt tog Abbas Ankarstrand å nyo upp frågan om propsleveransen — med samma resultat.

Men det säger jag bara, sade Abbas, i det han bröt upp, du är galen, sprittsprångande galen, om du släpper en så fin affär.

Man vet inte; mycket kan vara helt förståndigt, om det ock kan synas judenom som en styggelse och grekomen som en galenskap.

Dannbäck häpnade över sin tanklöshet. Abbas Ankarstrand hade ju trots sitt blonda

nordiska utseende judeblod i sina ådror. Vilken tankeslapphet att låta just dessa ord komma på sin tunga!

Nå, nå, bror lille! Vi ska fundera lite på saken! Affären är fin!

Konsul Abbas Ankarstrand satte sig upp i sitt ekipage, kusken tog på tömmarna och hästarna sträckte av i raskt trav utför stora landsvägen.

Nätt och jämt hade vagnen hunnit utom synhåll, innan Dannbäck ångrade, att han så tvärt avböjt anbudet. Han hade i varje fall bort anhålla om några dagars betänketid. I hans bekymmersamma ekonomiska ställning var ju skogen ett ultimum refugium, en sista utväg undan den överhängande faran. Och hur han nu vände och granskade frågan om en eventuell propsavverkning, beslöt han sig för en förberedande taxering av skogsmarkerna.

I detta syfte vände han sig till Jofs, den förståndigaste och kunnigaste bland hans underhavande. Denne föreslog genast Vi-

belius Leanderson som tredje man i taxeringskommittén, ty denne ägde i hithörande frågor stor erfarenhet.

Ja, om det nu är skäl att be honom, sade Dannbäck, i det hans anlete fick ett allvarsam, begrundande uttryck.

No kommer han gärna, tror ja, sade Jofs, o kommer han, ger han no besked, efter va hans erfarenhet säger honom.

Det var icke första gången Dannbäck blev slagen av dessa enkla människors sunda uppfattning av livets förhållanden.

Då han närmare tänkte på saken, fann han förslaget gott. Han riktigt fröjdade sig över att kunna visa Vibelius Leanderson vänligt förtroende. Visserligen var det ju så, att torpets vanhävd ensamt för sig hade varit anledning nog att säga upp honom. Men varje kraftåtgärd av liknande slag, tänkte han, bär dock alltid ett orosfrö inom sig. Och hans tankar gingo till de många, som med mars 1916 för ögonen sade upp sina torpare. Hur hade de det invärtes?

Åh ja, det var väl högst olika. Några kände det väl tungt och bekymmersamt nog. Andra voro för ointelligenta att se annat än vad egennyttan bjöd. Något av den stränga ansvarskänsla mot sina underhavande, som man finner hos tidigare århundradens förnämligare adel, hade de nog icke.

Taxeringsarbetet vidtog. De vackra tall- och granbestånden i utskogens östra hälft väckte Dannbäcks livliga förvåning. Hur hade de undgått skoningslösa skogsskövlaras giriga blickar?

No varsna man dem, svarade Jofs, men stammarna fyllde ännu för 4 år sedan inte 5 tum på 18 fots höjd. Si, tallarna ä här så lommbreda o skatasmala, tillade han. O granarna likaså, ställvis åtminstone. Därför har vi god skog nu, då bestånden fått på sig några år till.

Du ä lommbred o skatasmal, svarade Vibelius Leanderson. Nej, orsaken till skogens snabba tillväxt låg helt enkelt däri, att de unga stammarna fått tillfälle att utveckla

sig sedan de mogna och övermogna stammarna genom blädning lämnat utrymme. Så var det alltid på växtkraftig jord.

Dannbäck såg, att Jofs' ord stödde sig på riktig iakttagelse, men sade ej något — lika litet nu som senare, då de bägge sakkunnige gnabbades sinsemellan. Han visste ju, att Vibelius Leanderson var storartad i sin förträfflighet. Nöjd med de resultat taxeringen gav vid handen, kände han sig mera fridsam och medgörlig än någonsin.

Efter avslutat taxeringsarbete ringde han upp Ankarstrand och sade, att han numera var böjd att antaga det av honom gjorda förslaget med åtföljande villkor.

Nå, välkommen, bror lille, slutade konsul Ankarstrand det av mycken hjärtlighet präglade samtalet. Men då han lagt luren på hållaren, sade han till sin förste kontorist, och så högt att även den övriga personalen hörde det: Fick jag inte den jäveln att krypa till korset ändå?

Ett lätt leende krusade de närvarandes

läppar. Han var sig lik, Abbas! Men i sitt stilla sinne beundrade de dock hans savoir faire — han var den mönsterbild de ställde upp för sig.

På eftermiddagen begav sig Dannbäck med propsleveranskontraktet in till staden. Avverkning, forsling och flottning skulle han verkställa själv. Även Vibelius Leanderson ansåg, att man ej borde släppa Ankarstrands stockjunkar-huliganer att härja i Anäs' skogsmarker.

Då han steg in på kontoret, mottogs han av konsuln med översvallande hjärtlighet och ombads att stiga in i salongen, medan denne expedierade några brev före tågets avgång.

Vera! tänkte Dannbäck och fogade sig med lätthet i arrangemanget. I salongen fanns ingen. Men i rummen intill hördes lätta steg och kvinnoröster. Han satt i oavbruten spänning och väntade blott, att någon av dörrarna plötsligt skulle slås upp och att hennes graciösa gestalt skulle sväva emot honom över golvet. Till slut måste han le

inom sig åt de tvenne dubbeldörrarnas förmåga att förhäxa honom. Sannolikt var Vera alls icke i staden.

Han tog fram sin klocka. Han hade redan väntat en halv timme. Konsulns nonchalans förtröt honom, och han gick in på kontoret. Där satt Abbas Ankarstrand och läste dagens tidning.

Jaså, du blir otålig, bror lille! Jag kommer strax.

Jag kan ju komma igen lite senare!

Vartill tjänar det? Jag kommer om ett par minuter.

Dannbäck envisades, men Abbas Ankarstrand sköt honom tillbaka med översvalande hjärtlighet. Om två minuter! Högst två minuter. Blott en namnunderskrift!

Dannbäck fogade sig å nyo.

Förste kontoristen log ett förståelsefullt löje och väntade att från sin principals läppar få höra orden: fick jag inte den f—n att sitta ett varv till! Men Abbas Ankarstrand bladade en stund i en packe brev

utan att säga något och gick så in till Dannbäck.

Kontraktet var snart undertecknat — Ankarstrand var ej petig i småsaker — och Dannbäck lade omsorgsfullt sitt exemplar i sin portfölj.

Nu far vi till teaterhuskaféet, sade Abbas Ankarstrand, som om saken tidigare hade varit överenskommen. Ekipaget väntar redan utanför trappan.

Då de stego in på kaféet fann Dannbäck, att flere gäster redan inväntade Abbas. Där var „doktor“ Åhström, „vår orts mest framstående veterinär“, där var magister Isak Alexius Högström „vår orts störste politiker“. Där stiftade han bekantskap med några korta, runda småhandlande och slutligen med Fritz Filén, en „framtidsman“, som enligt Abbas' uppgift varit inskriven i alla fakulteter vid universitetet och nu återgått till sin första kärlek: juridiken.

Si, han kommer nog engång att göra sina stora kunskaper fruktbringande i fosterlan-

dets tjänst, och det kommer att bli en sekular gärning, fortsatte Abbas presentationen.

Fritz Filén, „gamle“ Lövgrens fiffikus, hälsade belevat med en raljerande min.

Champagnebålen inbars, och det tövade ej synnerligen länge, innan stämningen var helt hjärtlig. Tyvärr kastade den oförsiktige Högström ett Erisäpple bland männen. Ideellt anlagd och icke utan en god portion svaghet att för „bokhållarsjälarna“ framhålla denna egenskap tog han tillfället i akt att i översvallande ord prisa Dannbäcks „bragd“. Denne var en föregångsman, som i handling visade, hur en av tidens mest „brännande“ frågor kunde och borde lösas. Vilken härlig livsuppgift väntade icke den, som redan vid unga år gjort en så vacker start!

Ehuru framkastat helt oavsiktligt bland till mogen ålder hunna män, gjorde Erisäppet nästan lika stor effekt som då det engång i tiden illfundigt svingades in i

Olympens gudinnevärld. Abbas Ankarstrand log förnämt och Fritz Filén gycklade: Högre upp i ballongen, sa kattungen! Vad Högström har lätt att kliva upp i det höga registret! En vardaglig handling blir för honom genast en livsuppgift och Gud vet vad!

Fritz Filén skämtade gärna med allt och över alla, som han trodde sig rå på. Högström var särskilt föremål för hans gyckel. Detta enligt överenskommelse. Isak Alexius Högström var nämligen för de maktfullkomliga fäderna i småstaden något besvärlig genom den sega uthållighet, med vilken han vid allmänna sammankomster förde de ideella strävandenas talan. Genom tyst och stilla överenskommelse med Abbas hade Fritz Filén engång för alla „åtagit sig“ Högström. Var gång denne anhöll om ordet, hörde man Fritz Filén omedelbart ropa: herr ordförande! Och han lyckades ganska väl genom sitt gyckel — och så otroligt det än låter — genom sin brist på socialt anse-

ende kasta ett skimmer av löje över den något svamlande Högström. Åtminstone så mycket, att man icke ansåg sig behöva inlåta sig i allvarligt svaromål på den förhånades andraganden. Även nu hade Fritz Filén skrattarna på sin sida.

Högström, som blev ledsen över att igen se en hög och allvarlig sak lättvindigt dragas ned, svarade hetsigt: Livsuppgifter och ideella strävanden äro nog inte något för Er. Ni förstår Er på sådant lika mycket som Moppe där. (En gest mot värdshusets stubbsvansade hund.)

Fritz Filén överfölls av en skattparoxysm utmynnande i en hostattack, som tycktes nära att kväva honom. Då han slutligen återfick talförmågan, kved han fram: Oj, oj, oj! Det här artar sig allt bättre och bättre. Oj, oj, oj! Din livsuppgift är nog att roa folk, man kan ju rent av skratta sig fördärvad åt ditt djupsinne.

Emellertid stod Högström fast vid det han sagt. De voro oemottagliga för högre idéer.

Penningförvärvet var deras livsuppgift. Ingenting därutöver. En skomakare hade ofta djupare levnadsfilosofi. Kunde man bättre illustrera bristen på högre intressen än de själva gjorde det? Här sutto de med en man sådan som Dannbäck ibland sig, och hur handskades de med torparfrågan! Det enda, som i någon mån ursäktade dem, var deras djupa okunnighet. Denna fråga har dock den största betydelse för landet i dess helhet, och i synnerhet för den svenska folkstammen, ja för hela den svenska bildningen och kulturen.

Abbas Ankarstrand mulnade, och Fritz Filén hade en känsla av det opassande i en ny skrattparoxysm.

Veterinären, som icke märkte den gryende förstämningen, vände sig till Dannbäck och sade: Du sitter alldeles tyst och låtsar som om det regnade. Det är som hela torparfrågan numera inte anginge dig. Du har gjort ditt och därmed det.

Ingalunda! Det är så lite jag har gjort.

Men du är i alla fall nöjd med vad du gjort?

Visserligen! Jag är livligt övertygad om att den svenska stammens öde i hög grad är beroende av hur torparfrågan löses. Bli landbönder och torpare i massa uppsagda från sina lägenheter, skingras de och portarna slås upp på vid gavel för inströmmande finskt arbetsfolk. Redan nu är flertalet av våra storgods mer eller mindre förfinskade. Men ju större antal torpare och backstugusittare förvandlas till självägande, desto säkrare lägges grunden till den svenska stammens framtida bestånd. Efter hand växer det allt mer kärna i nyhemmanens ägare och om några tiotal år skall man näppeligen mer varsna, att de äro ättlingar till betungade och söndertröskade herrgårdsdagsverkare. Vilken betydande källa till föryngring för de svenske i landet!

Du är trosstark, bror lille, nästan lika trosstark som Isak Alexius, invände Abbas An-

karstrand. Om några tiotal år finns knappt ett enda av de nybildade hemmanen i behåll. Då äro de nog igen samlade på några få händer.

Eller sålda åt finnar, tillade någon.

Det är föga sannolikt, svarade Åhström. Den s. k. jordanden är i tillväxt. Kärleken till fädernetorvan är verkligen större än man förmodar. Den nyländska bonden vill, att hans hemman skall gå inom släkten. Han säljer därför hemmanet till mycket lågt pris åt den äldsta sonen; någon gång delar han det mellan två av sina söner, medan de övriga få nöja sig med en ganska anspråkslös utlösen. Seden tycks mig god och vacker.

Hur kan en sed vara god och vacker, som uppenbart bygger på orättvisa? frågade Abbas Ankarstrand.

Fall ha nog getts, då denna sed i systemkonkretsen väckt groll, som sent, kanske aldrig glömmes, tillade en av småhandlandena.

Sådana fall äro mycket sällsynta och ha då berott på att föräldrarna inte haft en aning om sin skogs verkliga värde, upplyste magister Högström.

I stort sett anser även jag seden god och vacker, sade Dannbäck. Den går naturligtvis inte ihop med vår blacka uppfattning om hemmet och jordanden. Men vår uppfattning leder ju till att varje hem, varje egendom blir en handelsvara, som går ur hand och i hand.

Liksom för att avbryta dryftandet av den famösa torparfrågan, vartill ögonblicket icke var det lämpligaste, reste sig konsul Abbas Ankarstrand, knackade med förläggaren i brädden av skålen och höjde sitt glas.

Monsieur Dangbeque!

Man reste sig. Aftonens stora tal gick av stapeln — på franska.

Man varnade, att Abbas hade en försvarlig florshuva, något som man icke lagt märke till, medan han satt. Fritz Filén hade gett

akt på att han mycket försiktigt anlitat bålen, och hans ögon logo sitt gycklande leende. Vilken härlig skådespelartalang, tänkte han beundrande.

Ankarstrand talade till en början med hänförd uppsyn på en för Dannbäck helt begriplig franska om de gamla borgarfamiljerna i staden — patricierna — och herrgårdsfamiljerna i omnejden, deras fina umgängesseder, deras glada fester, slädpartier och assembléer. Då Abbas Ankarstrand kommit så långt i sitt tal, blev hans florshuva allt tätare, tycktes det, och han fortsatte: Tiderna förändras och tyvärr icke alltid till det bättre. Rännstensyngel från städernas gränder i skön förening med drumliga tampar från landsbygden tränga sig fram och göra sig breda. Ja, de vilja spela en roll, dessa män, vilkas naturliga plats är tamburen. Det hade varit tid för deras barn eller barnabarn att komma med i sällskapslivet liksom att taga del i kommunala och offentliga värv.

Jag vet inte, vem du är, unge Dangbeque, men så mycket vet jag, att jag aldrig under mina resor i Viborg sammanträffat med någon bärande namnet Dangbeque, varken i sällskapslivet eller eljes bland dem, som synas eller höras.

Efter denna passus inmängde konsuln i sin franska en sådan utsökt samling slangord, att Dannbäck mer anade än förstod, att det var en störtskur av otidigheter, som haglade ned över honom. Det var som hade seklernas semitförtryck lagrats hos denne rike sentida semitättling och nu brusat fram i en våldsam ström av skymford.

Dannbäck hade bleknat något, men stod helt tyst och lät konsulns ordkaskader strömma över sig, tackade så för „välmeningen“ och rekommenderade sig.

Abbas' övriga gäster begrepo till en början intet. Endast Fritz Filén fnittrade. Så begynte en och annan ana sammanhanget. Man skockade sig kring Dannbäck

och avtvång Abbas löftet att icke mera tala tungomål.

Ett måste jag dock säga dig, bror Dannbäck! Nog är du allt bra jäppoger!

Det ordet tarvar översättning, fnittrade Fritz Filén.

Det är ett så bra ord, att det inte kan översättas, svarade Abbas.

Dannbäck skyndade emellertid bort till klädhängaren, tog paletå och hatt och styrde sina steg mot dörren. Snabb i handling som i ord rullade konsul Ankarstrand som ett med våldsamt fart slungat klot fram mot dörren, reglade den och stack nyckeln i fickan. Men i samma ögonblick ilade Dannbäck med långa, snabba steg över golvet, svängde förbi skänkskåpet, gjorde en bugning inåt rummet och försvann genom dörren, som ledde till köket.

En härlig karl! sade magister Högström. Det var synd, att du skulle fara så ovarsamt fram med pilten.

Håll babblan!

Hör du, Abbas, lek inte med mig! Jag är österbottning, jag.

Ja visst! Många struntar äro födda i Österbotten!

Fritz Filén fnittrade.

Jag säger än en gång: väg dina ord!

Jasså, du säger! Vad säger du? Åh, en sådan bredryggad s—t!

Magister Isak Alexius reste sig, hakade av sig glasögonen och lade in dem i fodralet, stack fodralet i fickan och sträckte sig över bordet höjande sin knutna näve mot Abbas Ankarstrand: Du är ett konstkabinett, ett feminint konstkabinett; du ska — —

Men i samma ögonblick kände han sina bägge händer infångade. Han ryckte sig lös, och strax därpå hördes genom det förvirrade tumultet blott enstaka uttryck: Ett riktigt vilddjur! Han kan ju slå in tandraden på folk! Låt bli mig, han ska få vad han har förtjänat! Låt bli, förbaskade mjölsäckar! Sa du mjölsäckar? Åh ja, mjöl-

säckar ha vi slängt i tusental lika lätt som vi nu slänger dig. Hatten på och så ut med honom! Fördömda fäläkare! Herre Jösses, den magistern! Vad han ställer till! En sådan skandal för vårt kafé!

Men så var allt igen mycket tyst och lugnt, och man satte sig å nyo kring bålen.

Si, att vi nu ha löst torparfrågan, fnittrade Fritz Filén.

Och Abbas' fest fortsattes. Den spjuvrige Fritz Filén gjorde veterinären uppmärksam på det säregna förhållandet, att Abbas tillnyktrade ju mer han drack. Och litet senare uttryckte han med gycklet spelande i de livliga ögonen för grannen sin undran över att de tre korta småhandlandena med de långa, starka armarna blivit inviterade till festen. Inte umgingos de ju hos Ankarstrands. Och det stora franska talet sedan! Inte kunde självaste Abbas extemporerera ett sådant utan vidare!

Men ute på landsvägen åkte Dannbäck i den stilla, stjärnklara kvällen hem.

Nya vägar, nya vänner, tänkte han med vemod. Men då han nalkades Ånäs, blev han lättare i hågen. O, I svenske! Låtom oss utmärka oss genom vackra gärningar! sade han halvhögt.

FISKEN GÅR I KATSAN.

Osar det bränt? frågade Fritz Filén med det för honom egna, smått skadeglada gycklet i blicken.

Vad menar du? svarade Dannbäck, som nyss med en viss iver frågat efter konsul Ankarstrand.

Jasså, man visste inte på kontoret om han var bortrest? Ja, Abbas har namn om sig, att helt plötsligt vara obefintlig. Staden är stor och huvudstaden än större, hih, hih, hi! Är det något som förfaller i dag?

På denna fråga svarade Dannbäck icke, utan lämnade kaféet med en viss retlighet, framkallad av konsul Ankarstrands bristande ordhållighet. Ännu under går-

dagen hade han påmint Abbas om nödvändigheten att denna dag få lyfta det för propsleveransen kontraherade beloppet, och nu var Abbas spårlöst försvunnen. Glömska kunde det icke vara. Insolvent var han väl icke heller, ehuru de väl underrättade antydde, att hans affär icke var lika solid som omfattande. Drog han sig för den ansträngning det möjligen krävde att få ihop en större summa? Eller låg orsaken till hans obefintlighet helt enkelt i hans egenskap av „feminint konstkabinett“?

Följande dag begav sig Dannbäck in till staden utan att ha ringt upp till kontoret.

Han hade lämnat Ånäs' marker och kommit fram till Furumobacken, då han plötsligt såg fröken Vera komma gående längs en spång, som ledde utmed åsen. Dannbäck stannade hästen och hoppade ned ur giggen.

Hon hade varit ute på en skogspromenad, och han lovsjöng lantlevernets ljuvlighet.

Ni e-er så in-tres-serad av allt på landet.

Tenker Ni ändå bli jordbrukare? De-et vore ju skada. Ni har ju så stura mööhligheter. Och jordbruket i Finland går med ferljust, seger min svåger.

Ja, jordbruket är en näring, som för somliga går med förlust, men som ändå alltid bär sig.

Huru?

Skogen växer och jordvärdet stiger och därigenom utplånas förlustkontot.

Det kan väl så vara, menade hon, men nog vore det ändå rysligt att bo på landet under de långa, mörka och snöiga vintrarna. Hon var flyttfågel, och hon begynte längta tillbaka till staden, så snart de övriga flyttfåglarna lyfte på vingen och drogo mot söder. Och därmed var man inne på kapitlet om Nevastadens nöjen vintertid.

Dannbäcks unga häst blev allt mer otålig, klippte med öronen, frustade och gnäggade. Än drog den tömmarna till sig och böjde huvudet ned mot marken, än slog

den hoven mot landsvägen och skrapade upp sand och damm.

Njej, jag uppehåller Eer fer länge, sade Vera, i det hon lät en kaskad av strålgång från sina mörka, vackra ögon omsluta honom.

Han vände sig om mer än en gång och såg efter henne, där hon gick ner till Storgård. Vilken härlig gestalt, vilken furstinne-lik hållning, vilken charme i hennes gång! tänkte han, medan han omgiven av det solskenshölje hon givit honom åkte vidare. Hans lycksalighet var så stor, att han till och med glömde sin ovilja mot Abbas.

Då han inträdde på kontoret, stod Abbas lutad mot en pulpet med sidan vänd mot honom.

Nu är han fast! tänkte kontoristerna och lutade sig än djupare över sina arbeten, medan de spetsade öronen i förbidan på vad komma skulle.

Abbas vände sig om.

Nej, goddag, bror lille! Nå, det var ett spektakel, ett rent spektakel! Ursäkta nu

för all del, bror lille! Men saken förhåller sig så: Jag får plötsligt nys om ett geschäft i huvudstaden, en briljant affär! Och jag gick så upp i tankarna på den, att jag helt och hållet glömde vårt mellanhavande.

Gör ingenting! Vi kan ju göra upp det nu med detsamma, svarade Dannbäck, helt solig i min och uppsyn.

Kontoristerna kände sig helt besvikna. Så lätt hade de icke trott, att Dannbäck skulle taga saken! Deras chef behövde blott säga några ord, och saken var klar. Förut hade det nog någon gång hänt, att de haft det oskattbara nöjet att se och höra honom spela teater långa stunder, innan han lyckats „ljuga sig fri“.

Även Abbas själv hade väntat sig ett uppträde av mindre vanligt slag och såg med okonstlad sympati på Dannbäck. Han hade alltid föreställt sig honom som en ung man med huvudet fullt av „dunster“: „orubb- ligt allvar, idéer, bosch och all möjlig led- samhet!“ Men till sin överraskning fann han

nu, att det låg något ljust och glatt över honom, till och med då han hade full anledning att svära och väsnas ett litet grand.

Jag tror jag börjar tycka om pojken, tänkte han, han är inte så illa.

En check på Nordbanken utskrevs och resten av beloppet upptogs medels växel. Och Abbas sympati, om ock av tämligen ombytlig art, följde med på transaktionen.

Tidigt följande morgon ringde Abbas upp. Dagen förut hade fridlysningstiden för kräftor utgått. Han hade ställt till ett kräftparti. Avfärden skulle ske från Storgård kl. 4 e. m. med vurst. Målet var mynningen av Lomnäsbacken, som utmynnade i ån en halv mil norr om Storgård.

Vilken fröjd och ära! Säkert ett verk av den oförlikneliga fröken Vera, tänkte Dannbäck.

Emellertid var det Abbas, som kommit på idén att inbjuda Dannbäck. Han hade, som vi sett, hos den unge mannen funnit något „ljust och glatt“ i den lätta

genre, som så behagade honom, och ville nu gottgöra sina tidigare försyndelser.

Klockan var fyra. Vera hade visat Dannbäck sina levkojor och sitt blomsterland, och tiden var inne för uppbrott. Framför trappan stod vursten, ett långsträckt, fyrhjuligt åkdon med läderöverdrag. De ljusröda hästarna med sina gulvita manar voro förspända.

Färden hade blivit snabbt besluten, såsom Ankarstrands sed var. Per telefon hade han inbjudit några av de närmaste grannarna. Och så hade man med sjudande brådska ställt allt i ordning för utfärden. Korgar och lådor voro fullpackade med mycken mat och god mat. Brännvin och pilsner hade icke glömts. Håvar hade iordningställts och beten anskaffats.

Värden bad deltagarna stiga upp, och man tog plats, huru det föll sig, i eller rättare på det rymliga åkdonet. Dannbäck såg med förtjusning, att fröken Vera närmade sig honom i det avgörande ögonblicket. Han

räckte henne sin hand, som hon fattade, dock utan att stöda sig på den, och han slog sig ned bredvid henne. Konsul Ankarstrand varnade manövern och sporde med låtsat allvarlig uppsyn: Hör du, Dannbäck, ska vi byta plats?

Dannbäck såg häpen upp, men fröken Vera hade genast svaret till hands: Nå, jinte rjums do hier ändå, kära svjäger.

Man log gott, och den korpulenta Ankarstrand, som satte värde på slagfärdighet, skrattade högt.

Kusken „tog på“ tömmarna, och de ljusröda satte av i raskt trav. Friska vindar spelade omkring de åkande, och stämningen präglades av glatt lynne och gott humör. För Dannbäck, som hade i minnet några verkliga Aranjuezdagar under sommaren, syntes denna arta sig till den soligaste av dem alla, ehuru den yttre solen var något sparsam med sina strålar och för långa stunder gömde sig bakom ljusa sommarskyar.

Vägen var ej lång, farten god, och snart

var man framme. Man gjorde halt vid en över bäcken slagen bro och begynte genast sänka ned håvarna mellan näckrosbladen på vardera sidan om den triangelformiga udde, som bildades av ån och den däri utmynnande bäcken.

Högre uppe surlade en sommartid obetydlig fors. Nedanom denna utbredde sig ett av vårfloden urhållkat, nästan skålformigt bäcken med höga stränder och rik vegetation: timotej, tuvtåtel och Johannegräs uppe i strandliden, vattenliljor, starrgräs och förgät-mig-*ej* nere vid vattenbrynet. Här nedanom den knappt meterbreda forsen vidgade sig bäcken till en ganska bred och djup bassäng, vars övre del kantades av en halvcirkelformig, låg häll.

Dannbäck anade, att platsen var ett riktigt kräfteldorado. Inom en halvtimme hade han med sin vanliga behändighet ur gråalbestånden på stranden skurit ett par dusin käppar, knutit beten vid dem och stuc-*kit* dem i vattnet mellan stenar och strand-

tuvor. Fröken Vera var mycket road av att se, om „så orimligt enkla“ redskap verkligen kunde giva någon fångst. Då han gick att vittja, visade det sig att han bedömt fångstplatsen rätt. Nästan för varje käpp pallrade ett eller par av de svarta skaldjuren ned i håven. Då han följde av fröken Vera, som samlade fångsten i sin korg, slutat vid den sista käppen, började han om från den första.

Barhuvad och barfotad rörde han sig sedan oavbrutet mellan forsens stenar och starrgrästuvor med lika stor vighet och säkerhet, som han håvade upp de icke alldeles omiss-tänksamma kräftorna.

Mot kvällsidan hade vinden gått över till nordost, och Vera sade plötsligt icke utan en viss oro: Njej, inte får do lengre gå så dier med to-omt huvud, do kan ferkjola dik.

Åh, jag är van att gå harhuvad, svarade han och log.

Vera, som av misstag duat honom, trodde, att han log däråt, och de kommo överens att för undvikande av liknande „fataliteter“

för framtiden taga vara på det trevliga och intima du.

Snart flammade elden under grytan, och det tövade ej länge, innan konsuln ringde dem samman till kräftkalas.

Då de kommo fram, var kvällsmaten redan framdukad, och de största kräftorna lågo röda och vackra uppradade på de vita faten. Konsuln glömde varken helan, halvan eller tersen, allt medan han prisade den läckra anrättningen. Det fanns ingenting så härligt som att äta kräftor ute på fångstplatsen. Livet var värt att leva, om man blott förstod att leva det. Man talade om förtryck och mörka tider, men allt detta betydde inte stort. Ingen kunde ju taga livsglädjen ifrån en, om man blott själv förstod att bevara den.

Alla ha det ju ej så väl ställt för sig, invände Dannbäck.

Säg ingenting, bror lille! Säg ingenting! Nog är det ändå så, att en glad karl är en glad karl, hur än världen vänder sig.

Dannbäck ansåg det ej vara skäl att upptaga frågan till närmare granskning. Han hade smugglat alldeles oförsynt både vid helan, halvan och tersen, men var ändå mycket upprymd. Han var ju du med Vera och hade under dagens lopp kommit henne mycket närmare. Han njöt av sin lycka och gav blott då och då ett tankspritt svar.

Se på Vera! Så vacker hon är i det guld-gula skenet från brasan, sade Abbas plötsligt.

Ja visst! svarade Dannbäck helt kort, anande ett försåt i hans ord.

Hon är lika vacker som min hustru, som jag än i dag älskar så jag kunde äta henne med silversked.

Dannbäck hade ej något att svara på denna meddelsamhet.

Skada bara att det sannolikt är sista sommaren vi få ha Vera hos oss, återtog Abbas. Hon blir nog med det snaraste en stjärna i den högsta societeten där borta vid Nevan — kommer kanske att umgås i hovkretsarna. Det är många bland högdju-

ren där borta, som bränna sina kol för henne.

Det kan man nog tro, svarade Dannbäck.

Därmed förföll samtalet. Konsuln steg upp och gick fram till damerna. Dannbäck låg och begrundade innebörden av hans ord. Har han sett och förstått, tänkte han, och vill låta mig veta, att jag intet har att hoppas. Under färden hade han hört konsullinnan berätta för damerna, att man väntade storfrämmande från Ryssland. Tänk om! Sådant kan ju ske helt plötsligt!

Fröken Vera hade emellertid stigit upp, och han gick fram till henne. Sida vid sida gingo de upp till landsvägen. Han föreslog att de skulle vittja käpparna än en gång — en sista gång — och de gingo med raska steg upp mot forsen.

Månen hade gått upp och glimrade i bäckens strömfåra. Vinden ven bland strandalarna, som böjde sig till varandra liksom viskade de till varandra, att något märkvärdigt var å färde. Nere bland strandlidens björkar

och enar glittrade det som livfulla, vackra eldögon; det var som tomtar med lyktor i händerna med intresse beskådat de tvenne människobarnens lustvandring. Något av sagans trolska stämning låg över nejden, och denna stämning omsvepte Dannbäck och tog honom helt i sitt våld. Mycket som han vid nyktert dagsljus tvivlande skakat på huvudet åt, syntes honom nu möjligt. Han fattade Veras arm, och hon lät den vila stilla, livlöst stilla, i hans. Sagostämningen hade icke gripit henne. Hon hade bibehållit sinne för verkligheten. Det lekte och gycklade i hennes ögon på samma gång hon gick i spänd förväntan, med hjärtat fullpickat av kvinnlig nyfikenhet. Tänkte han, Gabriel Dannbäck, försöka sig på ett äventyr. Det vore då mer än kostligt. Eller — och hon blev smått allvarsam — tänkte han på ett frieri — helt okonstlat? Och hur långt tänkte han väl föra henne? Det här artade sig allt bättre.

Han stannade emellertid vid en hög gran

och vände sig mot henne. Månen göt sitt skimmer över hennes höga gestalt, och hon såg helt allvarligt på honom. Han drogs från sin sagostämning ned till livets verklighet, och ej ett ord av det han tänkt säga henne stämde med denna verklighet. Vem var han? Vad hade han att bjuda henne? Affären Ånäs var ej avvecklad, och det kunde ju lätt hända, att icke engång det lilla kapital han där nedlagt, kom helt tillbaka. Han tvekade. Men så fann han en medelväg. Jag har ett tillgodohavande, började han i en ton som alls ej lät lika affärsmässig som orden — en dukyss. Vid solljus dager hade jag velat kyssa dig, men — — —

Njej, Gabriel, sade hon. Det låg i hennes melodiska röst något av ett barns hjälplöshet — men till detta njej, Gabriel, inskränkte sig hennes passiva motstånd. Kys sen tände eld i hans sinne, blodet rusade honom åt huvudet, och den allvarsamma verkligheten fick å nyo ge vika för hans skimrande fantasier.

Jag ville dricka kyssar från dina läppar, sade han och slog armarna om henne.

De andra vänta! förklarade hon och drog sig tillbaka. Han hade å nyo störtat ned från sina fansasiers himmel och gick helt snällt vid hennes sida.

Hurudant skall vårt framtida förhållande bli? sporde han helt ängslig.

Det berjor på vilke verdi do sätter på mig.

Vilket värde! Jag som värderar dig, Vera, mer än allt och över allt. I himmel och på jord, höll han på att tillägga, men stannade i tid.

Då hade do jinte gjort så!

Om du varit en drottning, Vera, hade jag i det ögonblicket kysst dig. Jag har redan länge — allt sedan jag första gången såg dig, Vera, gått och drömt, att du skulle bli min hustru. Du anar ej hur innerligt jag håller av dig.

De-et e-er som eld i en kolhaufen, då vinden ligger på. Kolhaufen ferte-eres, om jinte vinden vender. Jak e-er vinden och de-et e-er min plikt att dra mik ondan.

Hon såg rakt framför sig, men varseblev ändock, hur hans huvud sjönk mot bröstet snabbt som hade det varit fäst vid halsen med en rigel, som dragits ifrån.

Han var slagen. Men småningom växte det upp inom honom något av en gryende harm. Som en nöjesmetare hade hon kastat ut sina krokare för honom — kanske blott av nyfikenhet att få se, vad han var för en fisk. Så hade hon dragit upp fisken från dess rätta element och kastat den sårad och blödande i den trånga, kvava, mörka sumpen utan att vidare ägna den en tanke.

Men icke ett ord av klagan eller vrede lät han undslippa sig. Och då de kommo fram, stannade de ett stycke från elden och pratade som snälla barn om ditt och datt i en lugn och lågmäld ton. Scenen var i sin enkelhet nästan ibsenssk; men livet är ju den störste konstnären, den störste diktaren. Inte ett spår av att ett människoöde nyss avgjorts. På sin höjd ett spindelvävsfint

flor av vemod — liksom hade de samtalat om en gemensam väns olycka.

Vid hemfärden tog Vera plats bredvid sin syster. Då de kommit till Storgård, stannade hon på gårdsplanen efter de andra för att säga Dannbäck farväl.

Avskedet var till en början mycket tamt.

Jak kunde jinte drömma, att jak — — —

Ah-bah, svarade han, solen lyser, solen glömmes.

Till min graff skal jak mjinna — — —

Ah-bah, svarade han å nyo med en avvärjande handrörelse. Han bjöd adjö och började gå nedåt allén. Men plötsligt vände han om på nytt. Vera gick några steg mot honom. Det arbetade nervöst i hans ansikte, tårar skimrade i hans ögon, han rörde på läpparna, som hade han sökt efter ord, men ej funnit dem. Slutligen slog han ut med handen och med blickarna riktade högt över Vera sade han: Livets stora lycka gick förbi mig — jag såg blott skymten av henne.

Så gick han. De första stegen smått stapp-
lande som hade början till en början känts
för tung.

EN NY SAKKEUS.

Då Dannbäck kom hem efter sitt frieri, satte han sig i den högkarmade länstolen invid Moraklockan och försjönk i tankar. Egentligen var det dock blott en tanke, som behärskade honom: Vad hade livet för värde utan henne!

Han sökte trösta sig med en hänvisning till det vederlag han erhöle för den lidna förlusten: Han komme nu att helt ägna sig åt sin livsuppgift. Men redan i följande ögonblick tedde sig denna tröst skärligen arm och torftig. Ingen lycka utan henne. Vilket starkt livspatos skulle däremot icke ha burit honom med henne som följeslagerska genom livet! Utan henne saknade själva framgången färg och glans.

Vad voro de lagrar han möjligen komme att vinna mot den lycka hon kunnat skänka honom. Stickor och strå! Stickor och strå!

Stickor och strå! upprepade han än, då han lade sig till vila.

Den välgörande, sorgbetvingande sömnen infann sig sent. Gång på gång vände han sig, liksom för att få minnena bakom sig, men bäst det var gingo tankarna å nyo sin tröstlösa kretsång.

Följande morgon vaknade han med en smärtsam förnimmelse av sin olycka. Han steg raskt upp och skyndade ut.

I den stora björklunden vid ingången till trädgården drack han som vanligt sitt morgonkaffe. Plötsligt väcktes han ur sina tankar av oväsen nere i stallet. Han skyndade till och såg Vibelius Leanderson, som igen var en „skarper karl“ komma baklänges steg för steg ut ur stallet, medan Salinen svängde ett järnspett fram och åter under hans näsa.

Ja, skrik o väsnas nu bäst du vill, no vet alla ändå, att de ä du som ställer till skandal o int ja, sade Vibelius Leanderson.

Sallinens tillmälen angåvo igen, att han träffat på den andre ensam i stallet och fruktat, att han ärnade sätta i verket sin hotelse om eld och brand. Uppträdet roade Dannbäck. Han visste nog att Sallinen hade sisu *). Men även då han visat humör, hade Dannbäck icke kunnat taga honom på allvar. Tvärtom hade han vid sådana tillfällen haft lust, att lekfullt skrapa honom bakom örat och kalla honom mullikka. Den kraft han i dag utvecklade, visade mer än tydligt att hans mullikka nog hade manliga egenskaper. Å andra sidan stod det klart för honom, att Leandersons dunkla hot endast varit löst prat, som han i dag fick bära hundhuvudet för. Näpsten ansåg han i alla fall väl förtjänt.

*) Ordet, som ej har sin motsvarighet i svenskan, motsvaras något så när av: inre, ilsken kraft.

Upträdet — så bagatellartat det än kunde förefalla en utomstående — roade Dannbäck. Ännu då han var på väg till åkern för att se hur arbetet framskred, drog helt plötsligt ett leende över hans anlete och han sade halvhögt: Det var en mulikka, det!

Han behövde förströelse och tog vara på det lilla, som bjöds.

Det lycksaliggörande solskenshöljet, varmed Vera då och då omsvept honom, hade förvandlats till en mörk, kvävande säck, där han sökte få andhål för att komma i beröring med en sund och frisk andlig atmosfär. Här ute bland det allvarsamma, tunga arbetets män tyckte han sig vinna en mera nykter syn på livets förhållanden. Det var endast hos de mest oerfarna och minst utvecklade, sade han sig, kärleken verkade med våldsamheten av en naturkraft. Likt olycksaliga andar drivas de av denna lidelse hejdlöst fram mot sin undergång liksom fjälllemmeln av sin oförklarliga, oemotståndliga

vandringslust. Mord, självmord, vansinne betecknade icke sällan den väg de olyckliga tågat fram. Människor på ett högre plan voro väl icke immuna, men de läto icke lidelsen bli dem övermäktig. Vår unga hjälte räknade sig naturligtvis till dem, som stodo på ett högre plan.

* * *

Eftermiddagens post medförde ett brev med Veras handstil. Dannbäck slet upp det och läste:

Gabriel!

Vad jag i går sade åt Dig, har plågat mig så rusligt, ty jag tycker, att jag sårat Dig så mycket och att Du blivit lessen på mig, och det önskar jag att aldrig i livet skall ske. Må Du vara viss om att jag allt framledes huser samma venskap och högaktning för Dig som förut. Nu måste jag sluta, anders blir Du sjösjuk på min fina svenska. I hopp att Du skall förstå mig, tecknar jag med uppriktig venskap

Vera.

Vera! Han kysste underskriften, och det vetenskapliga betraktelsesättet liksom de tunga, kvalfyllda tankarna voro som bortblåsta. Ledsen på henne! Med vilken rätt?

Han läste brevet om och om och fann — underligt nog — ångest och ångslan skälva mellan raderna. Och detta första intryck blev fast och bestående i hans sinne. Icke ens den skämtsamma slutvändningen i brevet lät honom misstänka, att han i de få raderna såg mera än en nyktrare analys kunnat få fram därifrån.

Han hade under senaste vinter läst teosofisk litteratur. Någon egentlig betydelse för hans religiösa uppfattning hade denna läsning icke haft, men en detalj tycktes plötsligt få aktuellt intresse för honom. Det gällde kapitlet om andarnas osynliga korrespondens med och inflytande på varandra. Redan allmogen trodde ju på „starka tankars“ inverkan på en medmänniska. Sannolikt hade hon liksom han haft en sömnlös natt, kanske som en följd av hans

tankars inflytande över henne. Hon var ju van att tänka sig sin framtid omgiven av kejsarstadens prakt och glans, och det var därför icke lätt för henne att binda sitt öde vid en man, vars ekonomiska ställning, tillsvidare åtminstone, var allt annat än lysande. Nu hade hon emellertid gripits av hans starka känsla och drogs till honom — såsom man drages mot de stora djupen.

Sedan Dannbäck ägnat en rundlig tid åt dessa och liknande angenäma betraktelser, tog han icke mindre tid i anspråk för att besvara det underbara brevet. Han gjorde det ena utkastet efter det andra, men var icke fullt belåten med sina stilprov. Och plötsligt kom det för honom, att han gjorde sig onödigt besvär. Han skulle i varje fall icke våga avsända episteln. Han hade, föreföll det honom, ingen garanti för att det kom fram till henne ocensurerat. Med alla sina förträffliga egenskaper var Abbas Ankarstrand en oberäknelig herre, och det var mycket ovisst, om han i ett fall som detta

respekterade brevhemligheten. Även konsulinnan fruktade han. Det var så tydligt det kunde vara, att hans böjelse för Vera missagat henne. Hon plägade ju se på honom än överlägset, än med en stickande uppmärksamhet, som funne hon något i olag hos honom eller som vore han en olycksfågel, den där måste hållas på avstånd. Så tänkte Dannbäck. Någon avsiktlig ovilja hade konsulinnan emellertid inte visat honom. Den skräckfyllda respekt han kände för henne, hyste många till och med bland hennes kvinnliga umgängesvänner. Detta hade sin orsak mindre i hennes högdragenhet än i svår närsynthet, som gjorde, att hon helt plötsligt kunde rikta en främmande och skenbart genomträngande blick på den hon talade med. Någon tanke på att hennes syster skulle gripas av en djup känsla för Dannbäck, hade aldrig fallit henne in. Han var för henne Veras nya sommar-„Rusqvist“, intet vidare.

Alltnog! Dannbäck beslöt sig för att

ringa upp. Konsulinnan kom emellertid själv till telefonen, och han bad att få tala vid Abbas,¹ som denna tid på dagen stod att träffas på sitt kontor i staden. Manöver kunde icke gärna upprepas. Av princip tog han sig i akt för halva steg och halvsanningar, men hans olyckliga lidelse hade vid mer än ett tillfälle ställt hans principer på huvudet. Med ett beklagande anoterade han detta ledsamma faktum, men gjorde sig icke desto mindre följande morgon skyldig till en liknande manöver, för övrigt inte så litet löjlig, men det varnade han först efteråt. Det var lördagsmorgon, och han önskade veta, om konsulinnan eller Vera för torghandelns skull följde konsuln till staden. För den skull hade han klättrat upp i en av de små knotiga bergtallarna på Högklimpen, ett enstaka berg, vars yttre gestaltning givit upphov till namnet. Från denna tall hade man en vidsträckt utsikt över omnejden med dess skär och holmar i söder och staden i öster. Han stod re-

dan i beråd att kliva ned från sin utsiktsplats, då han varnade Storgårds vagn med de lätt igenkännliga parhästarna. Konsuln var ensam. Ingen möjlighet sålunda att i en smal vändning möta sin „tankes tanke“. Nedkommen från berget styrde han sin kosa längs den allmänna skogsväg, som mynnade ut i tåget mellan Storgårds och Ånäs' ägor. Tågvägen var knagglig — alla nöter, ingen sköter — och Dannbäck skänkte dess ojämnheter all sin uppmärksamhet. Och det var skada. Han hade helt säkert råkat i extas, om han blivit vittne till den strategiska konst Vera utvecklade för att möta honom, innan han vände ned till Ånäs.

Herre Gud, Vera! utropade han, då han plötsligt såg upp. Och så tacksam han var för brevet! Han hade fruktat att icke mer få träffa henne, bekände han.

Njej, men varför det då? sporde hon. Hennes röst ljöd mera melodisk och varm än någonsin, hennes ögon hade en mild glans med ett stänk av vemod, och det låg

i hennes hållning, hennes rörelser en sällsamt mjuk, nästan smeksam charme.

Det där i onsdags var för mig ett riktigt klubbslag, fortfor Dannbäck Bekännaren.

Ja, de-et kom så unferventat, svarade hon. Och han tyckte sig se, hur blodet pulserade snabbt under den sydländskt färgade hyn, medan något fuktigt lätt glimmade till i hennes vackra ögon och lika lätt försvann. Samtalet rörde sig kring onsdagens stora händelse. Hennes ord voro icke många, men de kommo till honom burna av det underbara välljudet i hennes röst. Och vilken ädelhet, vilken finhet, vilken oefterhärmlig grace utvecklade hon icke! Då han lämnade henne, var han å nyo uppfylld av ljusa förhoppningar. Men hemma i Ånäs tysta, ensliga salar tillnyktrade hans sinne ganska snart, och han frågade sig, vad han egentligen vunnit under sitt sammanträffande med henne. Det kom å nyo samma gamla oro över honom, han reste

in till staden, strövade omkring eller klättrade i träd utan att se en skymt av Vera.

En dag, då han nyss kommit hem från en av sina färder, anmälde husföreståndarinnan med ett leende Fredrika.

Ett uppbyggelsesamtal, tänkte Dannbäck. Men vad stod att göra? Det gives ju mycket man måste finna sig i, även om det inte är roligt.

Fredrika steg in nystruken och fin som alltid. Dannbäck lade med glädje märke till, att hon i dag inte höll sig i den högre stilen, utan talade som en vanlig människa om vanliga vardagsförhållanden. Han bjöd på kaffe, tände sin cigarrett och gav sig god tid.

Egentligen, sade hon slutligen, ha ja i dag kommit hit driven av en inre röst, som manat mig att tala med patron.

Seså! Där har jag det, tänkte Dannbäck. Förra gången tjänstgjorde en flugsnappare

som sändebud från himlen. Vad kan i dag ha varit å färde?

Egentligen ville ja berätta om en händelse, som ja för 35 år sedan såg me mina egna ögon o som då upprörde mej så mycke, att ja aldrig i livet kan glömma de, hur gärna ja än önskar de. Men kanske patron tröttnar att höra på mej?

Nej, visst inte!

Ja, de ä 35 år sen. Den sommaren hade vi lika varma o kvalmiga dagar, som vi nu ha haft i flere veckor. Min bror, som tidigare varit en stor syndare, hade blivit väckt o gjorde knappt annat än läste o gick på bönemöten. Men en sån där sommar — särskilt i rötet — ä en farlig tid för dem, som fundera mycket. Bäst det var, fick bror min för sig, att han sku få skåda Jesum blott han liksom Sakkeus klättrade upp i ett träd. Patron kommer ju ihåg Sakkeus i Nya Testamentet, han som klättrade upp i mullbärsträdet för att få skåda Jesum?

Jo visst, nog kommer jag i håg Sakkeus.

Ja, min bror klättrade o stod dagatal uppe i träden, fortsatte Fredrika, utan att han fick se något. Men en natt överskygades han av ett stort sken, o Jesus stod framför honom vid sängen, sägande: Du min gode och trogne tjänare, håll dig i morgon om en vecka redo — jag varder då kommande i en härlighetssky kl. 12 på dagen till att döma över levande och döda. Gack i morgon ut och förkunna mina ord för allt folket!

Min bror gjorde så. Men då folket inte ville sätta tro till hans ord, lovadè han att inte mera raka sig, ej heller låta klippa sitt hår, om ej allt så skedde. Intet hände, o min bror var en lång tid rubbad till sina sinnen. Till slut blev han nu visserligen bättre, men klippa eller raka sig lät han inte. O människorna, som allti ä färdiga att håna olyckan o lägga sten på börda, kallade honom — för att driva gäck med honom — Herrans Nazir.

Som ung hade han ett så klart förstånd,

men de va en så varm dag o hans huvud tålte inte vid så mycke funderingar — o så började han klättra i träden. Hade han förstått att hålla sig inne eller i skuggan, där de va svalt, så sku han kanske varit frisk o levat än i dag som är.

Det var ju en sorglig historia, sade Dannbäck och tände en ny cigarrett.

Ja, visst ä den sorglig, sade Fredrika.

Patron undrar visst, varför ja berättat den just åt patron. Ja tvekade nog. Men ja måste slutligen komma på tillskyndelse ovanifrån. Patron har ett så ljust o klart huvud, o så hade min bror också. Men patron har så många o stora funderingar, som ja känner till och kanske ännu flere, som ja inte känner till. De ä som att välta ett stort klippstycke uppför ett berg. Ett misstag bara — o allt ramlar över en o krossar en. Man måste då ta sin tillflykt till Honom, som ensam kan hjälpa. Men då ska man inte klättra upp i träd. Si, de ä farligt. Man ä

nog där liksom lite närmare Gud, men si de kan va farligt.

Jo, det här blir en vacker historia! tänkte Dannbäck och såg förlägen ut. Snart fann han sig dock, skrattade till och sade: Nej, ursäkta nu Fredrika, nu måste jag riktigt skratta! Nog är Fredrika nu på villospår. Jag njuter av den härliga utsikten över havet, jag är ung, och några stora bekymmer har jag inte!

Igen en halv sanning, som har stort släkttycke med nödlögn, tänkte han inom sig.

Om han varit troende, hade han några timmar senare kunnat annotera straffet för förseelsen. Han hade varit nere åt sjösidan för att avrösa en parcell. Då han vid middagstid återvände, mötte han på landsvägen Vera till häst med en officer vid sin sida. Det klack i honom, men han be- tvang sig och försökte gå oberörd framåt. Han hälsade utan att se på Vera. Hela hans uppmärksamhet var ägnad kavaljeren. En magerlagd man i grann officers-

uniform, som glimrade i solen, hög näsa, stora, mörka ögon, typiskt slaviskt utseende — icke ofarlig som rival, annoterade Dannbäck.

Kan det vara han, som efter Abbas' antydning ska föra henne in i societeten i kejsarstaden? undrade Dannbäck och såg sig om efter dem, i detsamma de försvunno nedanom Furumobacken. I hans ögon skälvede ängslan, och han kände det nästan som hade Mefisto i egen hög person rest av med Vera.

Följande dag var Dannbäck inrest till staden. Nära teaterhuskaféet mötte han Fritz Filén — elegant och proper som alltid. På senare tid hade Dannbäck undvikit att sammanträffa med honom. Fritz Filén syntes honom för lätt och hade en ohejdad vana att leka näspärla — ofta i fall som enligt Dannbäckes syn på tingen voro föga lämpade för gyckel. I dag stannade han dock och bjöd Fritz Filén in på teaterhuskaféet. Denne var nämligen alltid mycket väl underrättad.

Han kände icke blott allt som passerade i staden, utan stundom även ett och annat som aldrig passerat. Och frågan vem rytaren var, som åtföljde Vera, hade icke upphört att sysselsätta Dannbäcks tankar.

På ett villkor, svarade Fritz Filén i avgörande ton.

Jasså! svarade Dannbäck.

Jo, att jag i dag får bjuda.

De kommo in och slogo sig ned — Dannbäck i soffan och Fritz Filén på en stol med ryggen vänd mot skänkskåpet.

En halv madeira! befalldes Fritz Filén, i det han vände ansiktet mot fröken bakom skänkskåpet, smusslade en sedel ur västfickan och flaggade med den bakom ryggen till tecken att han i dag betalade kontant. Manövern var ju avsedd endast för skänkröken, och Dannbäck låtsade som hade han ej varsnat något.

Man språkade om ditt och datt, och Fritz Filén var underhållande och rolig som van-

ligt, men till den fråga, som upptog Dannbäcks tankar, kom han icke. Denne ledde samtalet på Abbas och Storgård, men utan att vinna sitt syfte.

Här har rört sig en ung militär på orten — — —

En sådan skälm du är, skrattade och gycklade Fritz Filén. Och så du kan behärska dig! Du kan ju förstå, att jag hela tiden suttit och väntat, att du skulle göra den frågan. Och nu först — hih, hih, hi — kom du fram därmed.

Dannbäck såg brydd ut. Fritz Filén gav emellertid besked. Tretjakoff var en ung man med raskt avancemang — redan överste — och lysande framtidsutsikter. Hade redan varit några dagar på orten och var inackorderad hos änkefru Eulalia. Hade kommit för att jaga, men det egentliga villebrådet tycktes nog vara fröken Vera — hon hade ju så många tillbedjare.

Här överfölls Fritz Filén av en gycklande

skratllusta, och Dannbäck bytte om samtalsämne.

Det är farligt att klättra i träd, sade han sig.

DE ROTFASTA OCH DE ROTLÖSA.

Det var stor namnsdagsfirning hos Bronstus. Vårdinnan hette Lovisa. Visserligen hade Lovisadagen inträffat redan under den tilländalupna veckan, men då var man upptagen av sitt arbete både inom- och utomhus. Nu hade de närmaste grannarna samlats kring kaffepannan ute i backliden, nedanför Bronstu stugubyggnad.

Där sågs den förståndiga Jofs med sin hustru och sina döttrar. Där strålade „gamle“ Lövgrens anlete, medan han sörjde för att samtalet ej tog slut. Där satt den rödhylte Labbas med fjällande nässpets och framhöll gagnet av termometer vid strömmingsfiske utomskärs. Där stod den fromme Elias Nybro full av förvåning och häpnad över nu-

tidens nymodigheter, medan hans hustru, kvinnan med det blida väsendet och de goda ögonen, talade med Jofs-värdinnan om köks-trädgårdsväxter och plantering av äppelträd. Även Fredrika, som visste att hon från Bronstu icke behövde föra kvicktionde med sig hem, hedrade namnsdagen med sin närvaro. Hon var en rar gäst och på samma gång en väktare över god ton och väcker sed. Till och med Nystusen, socialisten, hade infunnit sig. Man räknade i denna krets icke så noga med sina umgängesvänners åsikter. Med stort lugn kunde man höra olika uppfattningar och med samma lugn inlåta sig i svaromål. Förivrade sig någon, hände det att man skrattade, och förvärrades sakläget genom denna meningsyttring, avbröt man helt lugnt frågans vidare dryftning med ett stillsamt jo! jo! och en kort, envis tystnad. Sedan övergick man till ett annat samtalsämne. Utan groll och utan tanke på efterräkningar. De voro sunda och goda människor, och för övrigt hade deras

tunga, oavlåtliga dagliga arbete och ortens avskilda läge icke lämnat dem tid och tillfälle att fördjupa sig i tidens brännande frågor.

Bäst de så sutto i fredligt samspråk såg Pellas-värden, som hade tagit plats högst uppe i backliden, Vibelius Leanderson komma gående längs landsvägen från Storgårdssidan. Den välvilliga Bronstu-värdinnan skyndade genast längs spången utmed potattis-täppan för att be honom på namnsdagskaffe. När solen skiner, så skiner hon över hela världen, tänkte hon. Och dessutom var det så synd om honom. Han ensam hade ju ej förmått hopbringa löseskillingen för sitt torp, som han därför måste lämna. Och vad det betydde att lämna det hem och den jord man hade kär, det hade hon själv så livligt känt, då de första alarmerande ryktena visste förmäla, att de alla skulle vräkas på landsvägen och egendomen sönderstyckas och försäljas åt finnar.

I dessa tankar kom den välvilliga kvin-

nan nedrultande till porten, men fann då till sin häpnad, att Vibelius Leanderson redan så tidigt — och det på själva söndagsförmiddagen — var överst drucken. Besvikelse och missräkning avspeglade sig i hennes anletsdrag.

Den druckne anade hennes tankegång och försökte gycklande göra en bugning, då han hälsade, men hans knän bågnade och det blev en hiandē nigning.

Oj, oj, Bronstu-mor, si du nu, si du nu, hur han åter ha gått o laga sej, sade han och försökte ge sitt ansikte samma uttryck av ogillande, som Bronstu-värdinnans hade. Och så klövrade han framför porten ännu mer än det strängt taget varit behöfligt.

Ja tror landsvägen rätt nu ä för smal för Leanderson, sade Bronstu-värdinnan och vände om.

Å nej, å nej, landsvägen ä både lang o bred o allt ska e gangas, svarade Leanderson och vandrade vidare. Och som han hade känning av att han väckt uppmärksamhet och

att många ögon betraktade honom, fann han nöje i att visa, vad han rätt kunde prestera. Bäst det bar ett-tu-tre steg framåt som till bajonettanfall, så tog han lika många steg åt sidan, så man kunde befara, att det skulle bära huvudstupa ned i landsvägsdiket, så ett par slag tillbaka som hade han blivit dödligt sårad och just höll på att segna ned, och så igen framåt.

Socialisten Nystu, som nyss för mycket skäligt pris inlöst sitt torp, fick ett anfall av sin förkunnarträngtan och utlade det borgerliga samhällsförtrycket och de sociala missförhållandena med Vibelius Leanderson som åskådningsmaterial. Men då han i ivern oförsiktigt nog rodde fram med sin gamla sats: sex dagars slit och släp och en dags brännvinströst, sågo de övriga på varandra och logo ett förståelsefullt löje. Vibelius Leandersons arbetshåg och arbetsiver stod icke högt i kurs hos dem.

Aj, si där möter han patron själv, sade den äldsta av Jofs' döttrar.

Ja, verkligen! Där kom han gående med raska steg i vägkröken.

Vibelius Leandersons ögon fingo ett slugt uttryck, då han fick syn på Dannbäck, men strax därpå anlade han en mycket bister uppsyn som ville han säga: Si opp nu! Här kommer Vibelius Leanderson o han ä tamme f-n en skarper karl.

God dag, Leanderson! hälsade Dannbäck på ett par meters avstånd.

God dag va de, ja. Men — men — nu ska vi språkas vid lite så här på tumanhand. O nu ska du i alla fulla fall få betalt för torpe, som du to av mej. Akta vingarna nu, korpunge! Ja har silverkulo i browningen min.

Med dessa ord drog Vibelius Leanderson sitt vapen upp ur byxfickan och svingade det framför sig.

Dannbäck sprang ett par steg åt sidan, slog så ned på Vibelius Leanderson, grep om hans handlov och tryckte handen nedåt mot marken. Allt detta var ett ögonblicks verk.

Vibelius Leanderson lät vapnet falla ur sin hand och stod hiande och lycksaligt leende och såg på sin husbonde.

Va ska patron nu ställa opp? Ska jag till tinge nu? Övervåld på allmän landsväg o mordförsök! Va sa?

Galning! sade Dannbäck helt förlägen, i det han tog upp vapnet och betraktade det, medan Vibelius Leanderson stod och hiade i den rusiges självbelåttna skratt.

Tilldragelsen, som åsågs från Bronstu torp, väckte där stor uppståndelse.

Mamma, patron springer! ropade dottern i huset.

Herre Jess! Springer patron? utropade modern.

Jasså, springer patron? Grannskape ä farligt, när en patron springer, vitsade den röde Nystu skrattande.

Drog Leanderson kniv? frågade Jofs-mor med ängslan.

Föga! svarade Jofs. Han hade väl bara

någo av sina vanliga sjäserier för sej. Di skildes ju helt fridsamt.

Mycket var det ej bevänt med vapnet, ej heller med övervåldet. Den s. k. browningen var en skiffersten, som genom vågornas inverkan vittrat och spjälkt, så att den erhållit formen av en browning med djupa ciseleringar längs sidorna och en starkt nedåtböjd, kraftig kolv.

Då Dannbäck kom gående, skyndade Bronstu-värdinnan igen ned till porten för att fråga, om inte patron engång ville komma in till dem och se hur de hade det. Hon visste ju, att han hedrat en och annan av sina f. d. torpare med att vika in och prata en stund om deras nuvarande förhållanden och om vad man kunde vänta av framtiden. I sitt inre var hon visst litet orolig för att de inte skulle kunna föra ett bildat samtal med en så klok och fin herre, men så repade hon mod vid tanken, att de hade Fredrika hos sig, hon var ju så herrskapsförnäm av sig.

Anspråkslös och okonstlad trädde Dannbäck i deras krets och hälsade envar med en handtryckning. Den stundom förbehållsamma svarshälsningen och den något nyfikna granskningen av hans person tycktes han knappt varsna.

Va de någo attentat, som Leanderson tillrustade? frågade Nystu.

Nej, Leanderson var i det lekfulla, godmodiga stadiet, svarade Dannbäck skrattande.

Så gick samtalet över från det ena till det andra, men höll sig dock mest inom området för jordbruk och fiske.

Själv hade Dannbäck en mycket tydlig förnimmelse av den värme och tillgivenhet, som omgav honom, och han fann sig väl i de goda människornas krets. Särskilt hade Jofs-värden vunnit hans sympatier. Denne var nämligen icke blott en bra karl, utan också i ovanligt hög grad händig och praktisk. Vad det än behövdes på gården — alltid var det till Jofs man hänvisade. Och trots hans mångsidighet kunde man ej varsna

ett spår av skrytsamhet eller förhävelse hos honom. En klok karl och en god människa.

Samtalet fördes till en början mellan Dannbäck och Jofs, medan Bronstu och Labbas blott stucko in ett och annat ord liksom tilläggsvis. Den eljes pratsamme Pellas värden, som ännu måtte ha burit på ett aggande minne av spektaklet med hans slöjdläroansökan, var ovanligt fåordig. Och Elias Nybro gav mycket nödortfiga upplysningar om sina förhållanden, då Dannbäck vände sig till honom. Nystu tänkte gång på gång taga till tals de sociala frågorna, för att utröna vilken ställning Dannbäck intog till dem, men fann det dock rådligt att invänta något lämpligare tillfälle. Det var som hade hans ställning som självägande gjort honom mera hänsynsfull — åtminstone mot Dannbäck. Tysta sutto även kvinnorna, som annars voro så pratsamma. De njöto synbarligen så mycket av att på nära håll få se och höra Dannbäck, att de

gärna en stund försakade nöjet att själva få prata.

Men då man druckit den andra koppen kaffe och därtill fått sig en påtår, kommo tungorna i livlig rörelse. Ur det allmänna samtalet framgick osökt och oavsiktligt något, som i hög grad fägnade Dannbäck. Det var nämligen påtagligt, att arbetsglädjen och arbetsivern stegrats betydligt hos hans forna underhavande, sedan de blivit självägande. Som överenskommet var, gjorde de sina dagsverken till Helgonmäss — mot dagspenning. Utom sina egna jordarbeten och hemgöromål hade de därjämte utfört en hel mängd överarbeten. Så hade de flesta redan inhägnat sina från Ånäs avrösta skogslotter.

Belåtenheten var allmän.

Ett rykte hade under de senaste dagarna spritt sig bland dem, att Dannbäck beslutit behålla grundstommen av Ånäs för egen räkning. Bronstu frågade, hur det riktigt förhöll sig därmed. Allmän tystnad. Den

spända uppmärksamhet, som framträdde i deras eljes så lugna anletsdrag, visade att frågan hade stort intresse för dem.

Nog är det så, att ryktet denna gång talat sanning, svarade Dannbäck. Hans beräkningar hade visat honom, att han utan risk kunde stanna kvar på Ånäs, som blivit honom allt mer kärt.

En oförställd glädje talade ur de många ögonpar, som voro riktade på honom, och en känsla av välbehag spred sig över deras ansikten.

No ä de roligt att höra de, sade Bronstu. För no ä de så, att man har en lugn o säker lycka först, när man blivit riktigt rotfast.

Ja, det var utom all fråga; däri instämde de alla.

Men hur blir de me Leanderson? Måste han ske ut? sporde Jofs-mor.

Ja, det tycks inte kunna hjälpas, svarade Dannbäck.

Han blir då att driva riktigt rotlös på gamla dagar? tillade Lövgren.

Jag har grubblat mycket över saken, men kan inte finna annat än att det är bäst så — både för honom själv o torpet, svarade Dannbäck.

Ja, han ha alltid vari lättsinnig o övermodig o gjort som han själv ha velat; kanske lär nöden honom nykterhet, tillade Labbas.

Ja, svarade Dannbäck och upptog ett annat samtalsämne.

Men Nystu, som å nyo börjat valka på sina sociala spörsmål, tog denna gång till ordet: No ä de sant, som här sades, att man känner en trygg och säker lycka först när man blivit riktigt rotfast. Men hur många tusental o tiotusental ä de int, som aldrig bli rotfasta. De ä så mycket som ä på tok i det borgerliga samhället. Sku socialismen segra, sku envar, som kan föra en plog, få del av samma trygga lyckokänsla.

Ingen svarade.

Eller hur tror patron Dannbäck? sporde han å nyo.

Å ja! Det är svårt att tro något, som man icke sett. Socialismen har säkert verkat väckande och fört stora lager av vårt folk framåt. Men jag fruktar, att det vore den största olycka för vårt land, om socialdemokratin nu skulle komma till makten. I den socialiststat, som då skulle uppstå, ser jag blott villervalla och ett böljande hav av oroliga huvuden, och som slut på det hela allmän fattigdom, nöd och elände.

Nystu sökte visa, att förhållandena förvisso skulle gestalta sig annorlunda, och man satt tyst och hörde på.

Men snart nog inträdde den där korta, envisa tystnaden, som visade att strömledningen var avbruten.

Jofs tog igen till tals frågan om årets åring, och här hade ju alla sin erfarenhet att stöda sig på.

Dannbäck bröt kort härpå upp, angenämt berörd av den värme och sympati, varmed

de goda människorna omgåvo honom. Han hade nästan glömt Vera, och det var bra mycket, det.

Följande dag hade Dannbäck under en skogsvandring vikit av från vägen, för att se huru nyhemmanens skogslotter togo sig ut, sedan de blivit avrösta och inhägnade. Jofs och Bronstu, som voro mera försigkomna och bemedlade än de övriga nyhemmansägarna, hade omgivit sina skogslotter med ståltrådsstängsel. De övriga hade däremot på fädrens enkla, men skogsskövlande vis omgivit sina andelar med vanliga gärdesgårdar. Då han kom till Elias Nybros skogslott, stannade han plötsligt helt häpen. Vad hade den fromme Elias tänkt på? Han hade stängt av inom sitt område väl ett halvt tunnland mera skog än vad som var honom tillmätt. Och Dannbäck hade ändå mycket tydligt markerat rågången.

Han gick omedelbart hem till Elias Nybro, och anhöll om förklaring.

Nå, ja ville dra gärdesgården fram längs

bergklacken, så att ja sku få en säkrare rå. Va de farligt? sporde den fromme Elias med en häpenhet, som visade, att han i sitt tröga huvud nu först fått klart för sig innebörden av sitt tilltag.

Det vore nog farligt, om inte jag vore husbonde, svarade Dannbäck. Men orättfärdigt är det i alla händelser. Hur kunde Nybro tillåta sig något sådant?

Nybro valkade sin tobaksbuss och stod en stund med ett hjälplöst uttryck i sitt mer än vanligt rödhjade ansikte. Dannbäck bidade, och slutligen kom svaret: Nå, gårdens skog ä så stor, o så betala ja så dyra pengar för torpe, att ja nu trodde, att ja kunde ta lite till.

Inte har Nybro hört historien om Rågubben? sporde Dannbäck, som småningom begynte se saken ifrån den löjliga sidan.

Nej, svarade Elias.

Jasså, inte. Nå, det är besynnerligt. Rågubben eller, som han också kallades, Stockmatt tycks i tiden ha levat här. Lövgren

har berättat historien om honom, och den lyder så här: Stockmatt föll för frestelsen att i hemlighet flytta råstenarna till sin egen förmån. Det tycks ha varit för så många århundraden sen, att man ännu inte hade vars och ens jord upptagen på lantmätarkartor. Det blev emellertid tingssak. Stockmatt anade, att han måste gå värjemålsed och lade jord från sin egen mark i sina träskor, då han åtföljde synemännen till platsen för brottet. Sedan avlade han ed på att han stod på egen jord.

Jasså, de hjälpte?

Det hjälpte inför människor, men inför Gud hjälpte det inte. Det var ju mened. Och efter döden fick han ingen ro i graven, utan fick under nattens spöktimme gå av och an långs rårna i århundraden.

Jasså, de va mened, svarade Elias Nybro.

Ja, nog var det mened, upprepade Dannbäck. Se, nu är det så, att jag inte gör tingssak av det här; men 300 mark får Ni betala; det är skogen mer än väl värd.

Herre Gud, varifrån ska ja ta 300 mark? sade Elias Nybro, som först nu blev förskräckt på fullt allvar. Ja som redan ha blivi så mycke skuldsatt för torpe. O int betyder de ju någo för patron! En liten skogslapp mer eller mindre! Int behöver patron den!

Jo, visst behöver jag den. Bergklacken och udden utanför blir tillsammans med denna skogsflik en vacker villaplats. 300 mark får Ni betala!

Då finns de ingen annan vån än att ja lämnar torpe, sade Elias Nybro och grät lite.

Nej, torpet behöver Ni inte lämna; men laga Er genast åstad att ändra rågången, sade Dannbäck, som tyckte, att han tillräckligt pressat stackaren.

* * *

Hemkommen vek han in i stallet för att säga till om häst till staden. Han hade inte sett Vera på flere dagar och drevs av en inre oro. Sallinen var tjänstvillig och

ovanligt kvick i vändningarna. Ofrivilligt kom Dannbäck att tänka på Bronstu folkets indelning av människorna i rotfasta och rotlösa. En tjänare var i många fall rätt rotlös, och kunde han ej alltid springa sin husbonde i lag, fick han ofta tungt känna av det. Dessa tankar framkallades närmast av hans förhållande till Sallinen. Städslantiden var inne, och han hade för nästa år städslat alla, som önskat stanna kvar, utom Sallinen. Rehellinen hade själmant sökt och erhållit plats på en egendom uppe i landet. Tvenne av drängarna, som troligen befarat en annan ordning under en ny fogde, hade sökt anställning vid en fabrik uppe i sin hemtrakt. Sallinen gick synbarligen och undrade, varför han icke erhållit städsel liksom de övriga på gården.

Hästen var förspänd. Med en känsla av att han hade något att gottgöra, vände sig Dannbäck till Sallinen, som stod med tömmarna i handen.

Vill du stanna i gårdens tjänst också i nästa år?

Jag då?

Frågan upprepades och ett jakande svar följde.

Men du måste deltaga i arbetet ute på åker och äng, då det så erfordras.

Jag då? svarade Sallinen med stort lugn.

Ja, svarade Dannbäck.

Nå, varför sku ja inte kunna det, om det nu så ska vara, svarade Sallinen betänksamt.

Därmed var saken avgjord, och Dannbäck kuskade i väg. Men ännu under färden smålog han i sitt stilla sinne åt Sallinens jag då? Det var icke alltid de tjänande togo det så djupt som man förmodade, om det än lika ofta hände, att de kände sig blodigt förorättade, där en mindre känslig husbonde icke hade en aning om att han handlat taktlöst eller ofint.

* * *

Husföreståndarinnan hade allt fortfarande för vana att med fat eller assietter stödda mot sin mage hålla målron vid makt med prat, som inte lätt utsinade. I dag lyste det om henne, då hon kom in, och Dannbäck förmodade, att hon hade någonting mycket roligt att förtälja. Det gällde en ungdomsbjudning hos häradshövdingen Eulalia. Översten och fröken Vera hade hållit sig på avstånd från de övriga. Si, di ä liksom trolova. O eversten hon bara petrakta frögen Veras ökon, som lyste som glara hjärnor. O när di lå tär på sina mösapetter, så int visste di åv hela världen heller.

Mösapetter? upprepade Dannbäck, hvars lingvistiska slutledningsförmåga för tillfället svek honom.

Ja, tär växer vacker, vit mösa.

Jasså, bäddar av mossa, svarade den saklige Dannbäck.

O senn for ti i råkåkern o kasta sej i råk-skjulona. O kamla härassötingskan rang

mä, o så ricka han foten, o så va te slut mä ratta o rina, o te ple en jämmer o kråt, innan härassöttingskan va hemma i sängen. O frögen Vera han ha vari tär flera nätter, för att hjälpa eversten att söta härassöttingskan.

Ensam vorden tände Dannbäck sin cigarett och begynte syna hennes berättelse i sömmarna. Somt var väl skevt uppfattat, somt för rikt utstofferat. Men det som återstod gav dock anledning till eftertanke. Med sin vanliga grundlighet genomgick han sin kärleks — eller om man så vill — sitt lidandes historia från början till slut i minsta detalj. Resultatet var nedslående. Han hade spelat den bedårade tillbedjarens löjliga roll. Han varken rasade eller grämde sig vid denna upptäckt. Han endast kände sig förlägen över sin blindhet. Det hela hade från hennes sida varit en lek, ett intet. Tyst skulle han draga sig undan — som vore det ett intet även för honom. Och på samma gång reducerade han i sina tankar den „oförlikneliga“ så

småningom till „en främmande kvinna, uppfostrad i främmande förhållanden“.

En morgon kort därpå lämnade han förhållningsregler för närmaste framtid och begav sig till huvudstaden „för att inte alldeles komma från sina juridiska studier“.

Då han åkte förbi Bronstu, rann honom i hågen den namnsdagsfirning han för en tid sedan varit med om. De goda människornas glädje över att känna sig rotfasta fägnade honom å nyo. Men i följande ögonblick drog en sky av vemod över hans anlete. För en och annan gestaltar sig livet nog trist ändå, även om man känner sig rotfast, sade han sig. Tankarna gingo till Vera.

EN FASTLAGSTISDAG MED DOME- DAGSSPEL.

Julen hade Dannbäck firat på Ånäs, som numera blivit hans egentliga hem. Då helgen var förbi, dröjde han fortfarande kvar och använde sina lediga stunder att läsa på sin juridiska examen. Med konsul Ankarstrand hade han haft några telefonsamtal angående deras gemensamma propsleverans, men för ett besök på Storgård aktade han sig. Om Vera hade han icke hört något. Med sina nya vänner i staden stod han icke heller i någon förbindelse. Endast Fritz Filén kom då och då ut till Ånäs för att dricka toddy och skvallra. I sin ensamhet fann Dannbäck det helt uppfriskande att prata bort en aftonstund med den van-

vördige skämtaren, som tillsvidare helt och hållet undgått den slapphet, som följer överliggaren i spåren. Genom honom var det Dannbäck även kom att deltaga i årets fastlagsfirning i staden.

Gammal kärlek rostar aldrig, har någon skämtare sagt, och gammaldags allvar har upphöjt satsen till rang och värdighet av ordspråk. Om än tänkespråket icke vittnar om synnerlig livserfarenhet, är det dock icke helt och hållet blottat på sanning. Detta fick vår unge hjälte erfara under sin fastlagsresa. På väg till en vitvaruhandel vandrade han med raska steg längs småstadens Stora Boulevard upptagen av små ekipleringsbekymmer. Plötsligt kände han en sådan där elektrisk stöt, varom vi hört och läst så ofta. Vad i all världen! Vera i staden! Där kom hon ju i all sin fägring och glans emot honom. Hans hållning blev rak, hans ögon glänste och med bevingade steg skyndade han emot henne.

Men bäst han ilade framåt, så att paletå-

skörten fladdrade, stannade han plötsligt, slog ut med högra handen och utstötte på öppen gata ett högljutt — ah! och stod några ögonblick helt stilla.

Vad hade hänt? Inte värst mycket! Den graciösa, spänstiga flickan hade, lätt som en stenget i Kaukasiens fjäll, med små skutt sprungit uppför och över drivan, som likt en barrikad kantade trottoaren. I lätta språng hade hon sedan sneddat över gatan och vikit in genom rådman Strands port och försvunnit.

Nej, varför? Hur kunde hon göra så? Nu få då stadens tanter äntligen något att springa med. Vad det skall berättas! Vera måste upp i snödrivan för att undgå Dannbäcks efterhängsenhet.

Under första ögonblicket föreföll honom händelsen rent av katastrofartad. Hur kunde han också förglömma sig så! Hur länge skulle hennes inflytande över honom vara så stort, att han förlorade herraväldet över sig själv, så snart han såg en skymt av henne.

Han sneglade upp på det ställe, där hon svävat över snövallen och fann, att hon sprungit i gamla spår, som frusit till. På samma gång fick han en tanke, som eget nog icke genast gått upp för honom. Naturligtvis hade rådmanskan knackat på rutan och vinkat henne in. Denna tanke, som hade all sannolikhet för sig, lugnade honom.

Det blev en härlig vinterkväll. På den sammetsmjuka, djupblå himmelen hängde i väster över rimfrosts-kimrande björkar månens silverskära med Venus i strålande prakt ovanför. Helt nära varandra. Dannbäck tyckte sig aldrig ha sett dem så nära varandra. Det tycktes rent av som månen tänjde ut sig för att nå aftonens praktfulla drottning. En symbol för mitt förhållande till Vera, sade sig Dannbäck, som å nyo glidit in i sina Veradrömmar.

Om en timme hade Venus emellertid lämnat månen långt bakom sig. Glittrande och strålande höll den praktfulla aftonstjär-

nan på att försvinna bortom den furukrönte strandlidens krön. En symbol för Veras förhållande till mig, sade sig Dannbäck.

Stillsam och tankspridd gick han till Sällskapsklubben, där fastlagsfirningen gick av stapeln. Ett hav av ljus mötte honom, då han steg in. Han kom i god tid. Blott något dussin damer och dito herrar hade tillsvidare anlät. Damerna stodo i salongen, samlade i grupp kring häradshövding Favre, som sistlidna september slagit upp sina bopålar på orten. Där var glädje och liv, jublande kvinnoröster och muntra skratt. Veras melodiska röst klingade genom den stimmande glädjen.

Han gick fram till dörren och tog en överblick av salen och damgruppen kring häradshövding Favre. Han hade redan tidigt fäst sig vid att småstaden hade många vackra damer — särskilt unga, vackra fruar. Detta intryck förstärktes nu, när han såg dem i samlad grupp i utsökt smakfulla, klädsamma dräkter. Vera stod med ryggen

vänd mot dörren, men han kände genast igen henne. Den vackert böjda vita halsen, de bländande vita skuldrorna, som livligt kontrasterade mot det svartglänsande mjuka håret, den smidiga gestalten, allt skilde och höjde henne i hans ögon över de andra. Eljes var hon mycket enkelt klädd: en åtsittande dräkt av mjukt, ljusrött siden, som kring midjan sammanhölls av ett brett sidenskärp. Inga pärlor, ingen ros i håret. Det var som hade hon velat visa, huru vacker och betagande hon var endast genom sin egen personlighet. Det var mycket påtagligt, att Favre i kväll främst ägnade henne sin hyllning, och lika uppenbart var det, att hon strävade efter primadonnavärdigheten bland hans beundrarinor. Men dessa föreföllo icke mindre förtjusta för det. Ingen småaktig avundsjuka. Idel idyllisk lycksaklighet.

Dannbäck fann sig — överflödig.

Han gick in i klubbens läsesal. Där suto sju, åtta herrar, unga och medelålders, gifta

och ogifta. De sutto stilla och tysta och sågo ut i rummet. Inte ett ord hade de att säga varandra. Det var som även de känt sig överflödiga. Dannbäck slog sig ned vid bordet och bladade i en tidskrift. Men tankarna gingo sin egen väg. Liksom i ett panorama såg han å nyo sin kärleks upprinnelse, utveckling och förlopp. Opåkallad hade den kommit, snabbt som vildvin hade den utvecklats sig, men ytterst långsamt hade det gått för honom att dämpa sin lidelse. Kanske hade det icke lyckats honom, om icke gynnsamma yttre förhållanden underlättat befrielseverket. Vad han kände sig tacksam mot den där översten, mot vilken han dock engång hyst så stor ovilja. Men så lätt han kunde glömma! Som en riktig ankbonde hade han ju i dag igen flugit efter Vera, så snart han blott sett skymten av henne. Ack! ack! ack! Han sneglade upp på omgivningen som fruktade han, att nå-

gon obehörig kunnat läsa hans tankar. Men de sutto som förut stilla och tysta, medan då och då kaskader av muntra, melodiska kvinnoskratt strömmade in från salongen och duggade ned över dem.

Allt flere och flere festdeltagare begynte strömma till. Fritz Filén kom inrusande. Han kastade en blick över gruppen och log ett gycklande leende. Häradshövdingen tycks vara i högsta hugg där ute i salongen, sade han fnittrande.

Någon av de äkta männen tog upp ett samtal. För syns skull, tycktes det. Det gällde någon affär. Men i det som sades låg något lågmält och konstlat, som yttermera framhävde ödsligheten här inne.

Så kom Abbas inrullande, klotrund och hjulbent och vid ett strålande humör.

Varför sitter ni här, gamlingar? Kom ut i salen, där har man roligt! Aj jess, de fruntimren! Alldeles som hönor kring en glänsande, skrockande tupp!

Festdeltagarnas antal hade snart fördubb-
lats, ja fyrdubbplats. Herrar och damer bil-
dade grupper ute i salen. Överallt liv och
munterhet. Även inne i läsrummet. Det
var som Prins Karneval nu först kommit
med på festen.

Inne i salongen mötte Dannbäck Vera.

Lange nicht gesehen!

Ju, ju, de-et e-er rätt längesedan.

Och så fördes under några korta stunder
en bildad konversation, och så skildes man.
Och Dannbäck kände sig till sinnes nästan
som hade han gjort undan en skyldighets-
visit. Så gick han ut i skänkrummet, drack
ett glas madeira och tände en cigarrett.

Fanfarer smattrade.

Fram trädde en maskerad, elegant frack-
klädd herre, med ett brett vitt krås kring hal-
sen och kring handlederna. Han sjöng en
munter visa till Adonis' ära, Adonis, som i
århundraden dolt sig på fjärran planeter,
men nu å nyo uppenbarat sig på jorden i
det ädla syftet att hugsvala alla längtande

och trängande kvinnosjälär, vilka ännu icke mött den Sto-o-o-ra Kä-är-leken liksom också dem, vilka, om de ock engång funnit den, hoppades finna den engång till, ja mån-ga, många gånger.

Adonis Favre stod oberörd och höjd över de små förhållandena, som det en ung gud ägnar och anstår, men damer och herrar applåderade — de äkta männen icke minst.

Nya fanfarer.

Adonisvisans sångare trädde å nyo fram beskäftig och ledig, med humor i min och åtbörder. Efter ett briljant, skämtsamt inledningstal begynte han utdela fastlagsgåvorna.

Uppmärksamheten var från början i högsta grad spänd. Icke minst damernas. De hade ju hört, att fastlagsrisen i år voro rätt bra, och deras modersinstinkt sade dem vad detta innebar.

Början tycktes dock ange, att en helt välvillig fé medfört håvorna. Så hälsades „Abbasiderna, klöbbens älsklingar“ i av hjärtevärm och sympati översvallande ordalag.

Fröken Vera, „furstinnan av Sagan“, tillhörde ju abbasiderna, men erhöll för egen del en bukett av rosor, vuxna i hennes egna spår och plockade av hennes talrika tillbedjare på orten.

Så följde gåvor i växlande former, än välvilliga, än med i bomull lindad udd, åt damer och herrar. De mindre populära bland herrarna fingo riset helt bart.

Filosofie magistern Isak Alexius Högström, „ortens störste politiker“ upphöjdes till „rid-dare av den förvirrande dygden, såsom det låter på det Himmelska rikets educerade söners språk, eller översatt till svenska: välmående fuskare“.

Fritz Filén tillönskades en allt vidsträcktare vänkrets och ett allt frodigare växelbruk.

Man andades lättare allt eftersom gåvorna utdelades. Endast en mindre grupp damer, Favres största beundrarinnor, sutto i högsta andakt. Hos några samlades blodet i röda fläckar på kinderna. Hos andra slog nervspänningen upp i små vita frostnippor på

de vita dekolleterade skuldrorna. När skulle deras tur komma? Det såg ut som hade Prins Karneval velat hålla de små synder-skorna på halster en smula.

Dannbäck, som genom Fritz Filéns utfärder till Ånäs var invigd i stadens on-dit, satt tyst och gjorde sina iakttagelser. Plötsligt ryckte han till. Han hade trott sig vara så mycket på sidan om allt vad staden tillhörde, att han alls icke skulle uppmärksammas, och blev helt överraskad, då han hörde sitt namn nämnas.

„Tillfälliga godsägaren Gabriel Dannbäck“ hugnades med „Stora Jobbarordens 1:sta klass (Se Jobs bok 99 kapitel 99 vers).“

Lite men välment, sade promotor.

Antagligen, svarade Dannbäck och betraktade uppmärksamt sin orden liksom han på allvar överlagt i vad mån den motsvarade hans förtjänster.

Då fastlagsrisen voro utdelade, och „det var över“, utbröt som reaktion mot den

spänning, vari man suttit, en uppsluppen, yster glädje.

* * *

Under hemfärden tog Dannbäck sin vana trogen en överblick över dagens händelser. Han ångrade icke att han rest in till staden för att deltaga i årets fastlagsfirning. Aftonens fest hade varit synnerligen lyckad. Det hade gjort honom gott att engång vara ute bland trevliga, angenäma människor. Över festen låg ju mycket av ljus och glädje, även om början i herr-rummet inte tett sig lovande. Fastlagsrisdedikationerna måste han beteckna som rätt roliga, delvis synnerligen fyndigt avfattade. Hälsosamma även, särskilt då de gällde någon oart, som begynt växa fram och utbreda sig i allt vidsträcktare kretsar. Sin egen ordensutmärkelse hade han tagit helt godmodigt. Det var ju ett skämt, som för fastlagsauktorererna legat nära till hands. Och innehöll skämtet även ett litet nyp, än sen? Varför skulle

just han göra anspråk på att bli smekt med silkesvante?

Men hur det var gav dock denna ordens-utmärkelse upphovet till tankar över iakttagelser, som han gjort under sin vistelse bland de svenske.

Han hade ofta undrat över den brist på förståelse för sina strävanden han tidigare erfarit. I ungdomlig optimism hade han emellertid allt fortfarande hoppats, att behjärtade män med rikare tillgångar än han förfogade över, i torparfrågan skulle finna sin livsuppgift. Här låg ju för den kapitalstarke ett enastående tillfälle att hjälpa hundraden, ja tusenden till oberoende och en dräglig mänsklig tillvaro. Och timade en sådan tilldragelse, skulle ljus och glädje spridas i människornas sinnen så långt säggen bar budskap därom. Men varför bragte ingen offret? Var det icke möjligt för en kapitalstark man att utföra i stort, vad han i smått med sina ringa tillgångar genomfört på Ånäs? Eller saknades offervilligheten,

sinnet att ägna sin håg och sina krafter åt en stor och ädel livsgärning?

Svaret på dessa frågor tyckte han sig finna i den livssyn, som låg till grund för flertalets värdesättning av personer och förhållanden.

Abbasiderna voro icke blott klubbens, utan stadens och omnejdens älsklingar. Över Abbas och hans vänner lyste nådens solsken. Det låg över dem något ljust och glatt, och det var detta ljusa och glada som gjorde dem till abbasider. Det var detta ljusa och glada Abbas så ofta ordade om.

Men varuti består nu detta ljusa och glada? frågade sig Dannbäck. Jo, i att förtjäna penningar och i att föra ett yppigt och komfortabelt liv, vartill hörde ymniga offer av tid och krafter åt sällskapslivet. Man tävlade i sällskaplighet med aristokratin bland infödingarna på Samoaöarna. Gällde det ideella strävanden, då hade en sannskyldig abbasid icke råd till uppoffringar. Då kunde den förhånade Isak Alexius Högström upp-

offra sju gånger mer än en abbasid med sju gånger större årsinkomst. Och att en abbasid skulle offra tid och arbete för strävanden, som icke gåvo dividend, var något otänkbart. Därtill var han för bekväm och för mycket bekajad med Samoaaristokratinstinkter. Uti sådant arbete låg icke heller något av det specifikt abbasidiskt ljusa och glada. Och då abbasidismen — efter vad Dannbäck tyckt sig förmärka — i högre eller lägre grad räknade själsförvanskap överallt i det svenska Finland, var det ju icke anledning att förvåna sig över svenskhetens nedåtgående. Abbasidismen var nog den främsta orsaken till att svenskbygderna avfolkades och att storgodsen slog upp sina portar på vid gavel för inströmmande finskt arbetsfolk. Om det i längden var fördelaktigt, det var en fråga, som abbasiderna icke gjorde sig.

Ju längre han satt och tänkte på tidens företeelser, desto mera beklämd blev han till sinnes. Han hade även tidigare vid ett och an-

nat tillfälle velat ropa: I svenske! Utmärken Eder genom vackra handlingar! Men vartill hade en dylik meningsyttring båtad? Man hade nog icke förstått honom.

Då han kom inom Ånäs' gårds ägor, kände han som vanligt en varm hemkänsla stiga upp inom sig. Här hade han vunnit vänner för livet. Gör bonden rätt, men icke gott var ett ordspråk skapat av feodaladeln. Det innehöll nättopp lika mycket sanning som många av de ordstäv småfolket uppfunnit om sina översåtar, sina fogdar och fjärdingsmän, sina präster och klockare. I varje fall var han nöjd med sin gärning, och minnet av den skulle som en trösterik följesven ledsaga honom genom livet.

Då han hemkommen gick genom salen och hans steg gävo genljud i de ödsliga rummen, kom Vera igen i hans tankar. Å jo! det hade på sitt sätt varit en lycklig episod i hans liv, men på samma gång smärtsam som en tandsprickningsperiod. Liksom mycket annat han upplevat under denna tid

hade detta hans lidande utvecklat honom till man och skänkt hans andliga jag det stål han så väl behövde.

Men kvinnan?

Han var ung. Kanske mötte han någon, som likt konungens dotter var dejlig och ganska härlig invärtes.

So. skönl. 1.

Allardt

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 102 1190

B 190

X

